

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM İNGİLİZCE DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN
VE ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENEN ÖZERKLİĞİ İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLERİ**

SİMLA ERBİL TURSUN

TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. ETHEM NAZİF BAYAZITLIOĞLU

EDİRNE 2010

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın amacı, Ortaöğretimde okutulan İngilizce dersinde öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşlerini incelemektir. Bu çalışma birçok kişinin katkısıyla ortaya çıkmıştır.

Araştırma konusuna karar vermemde ve gerekli kaynaklara ulaşmamda bana yardımcı olan değerli hocam Dr. Erdem ÖNGÜN'e teşekkür ederim.

Bu araştırmanın gerçekleşmesi sırasında bana yardımcı olan okul yöneticilerine, anketleri içtenlikle dolduran öğretmen arkadaşlarıma ve öğrencilere çok teşekkür ederim.

Araştırma verilerinin istatistiksel işlemlerinin güvenilir bir biçimde elde edilmesinde ve yorumlanmasında yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Mevlüt TÜRE'ye teşekkür ederim.

Araştırma boyunca beni yüreklendiren, destekleyen ve yardımcı olan anneme, babama, sevgili kardeşim Esra'ya, kuzenim Demet'e ve bütün aileme; araştırmanın başından sonuna kadar bana sabır ve sevgi ile destek veren sevgili eşim Şükrü'ye binlerce kez teşekkür ederim.

Ders aşamasında ve araştırma sürecinde bana her konuda yardımcı olan, yaptığım hatalar konusunda beni bilgilendiren, gösterdiği sabır ve verdiği emek için değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ethem Nazif BAYAZITOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Simla ERBİL TURSUN

Tezin Adı: Ortaöğretim İngilizce Dersinde Öğrencilerin ve Öğretmenlerin Öğrenen Özerkliği ile İlgili Görüşleri

Hazırlayan: Simla ERBİL TURSUN

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; Ortaöğretimde okutulan İngilizce dersinde öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşleri incelemektir.

Tarama modelindeki bu araştırma 2007-2008 eğitim-öğretim yılı içerisinde Edirne ili ve ilçelerinde bulunan 15 Anadolu Lisesi'nde 9. ve 11. sınıflarda öğrenim görmekte olan 676 öğrenci ve 60 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma verileri öğretmenler ve öğrenciler için hazırlanan iki anket aracılığıyla toplanmıştır. Anketlerin hazırlanmasında Koçak (2003) ve Yıldırım (2005)'ın tezlerinde kullanmış oldukları anketlerden yararlanılmıştır.

Araştırma verilerinin analizinde Aritmetik Ortalama, Yüzde, Standart Sapma, Bağımsız Gruplarda t Testi ve Kay-Kare Testi kullanılmıştır.

Bu araştırmanın sonucunda Anadolu Lisesi 9. ve 11. sınıf öğrencilerinin İngilizce dersi ile ilgili sorumlulukları öğretmenleri ile paylaşmaya hazır oldukları görülmektedir. 9. ve 11. sınıflarda öğrenim gören erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre sorumluluk üstlenmede daha istekli oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin ise İngilizce dersi ile ilgili sorumluluklarını öğrencileri ile paylaşmaya hazır olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucunda; öğretmenlerin öğrencilerini ders dışında da İngilizce öğrenimini pekiştirecek çeşitli aktivitelerle ilgilenme konusunda sık sık teşvik ettikleri belirlenmiştir. 9. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerinin ders dışında İngilizce ile ilgili etkinlikleri çok sık kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. 9. ve 11. sınıf öğrencilerinin İngilizce ile ilgili ders dışı etkinlik gerçekleştirme ve öğrenme stratejilerini kullanma sıklıklarında cinsiyete göre anlamlı bir farka rastlanmıştır. Her iki kademedeki kız öğrencilerin ders dışında İngilizce öğrenimini

destekleyen çeşitli etkinliklerden yararlanma sıklıkları erkek ğrencilerinkine göre daha fazla olduğu araştırma sonucunda elde edilen sonuçlardan biridir. 9. ve 11. sınıf kız ğrencilerinin İngilizce ğreniminde çeşitli öğrenme stratejilerden yararlanma sıklığı erkek öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu görölmektedir. İngilizce ğrenimi sırasında 9. sınıf ve 11. sınıf ğrencilerinin strateji kullanımından yararlanma sıklıkları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Yabancı Dil (İngilizce), ğrenen Özerkliği, ğrenme Stratejileri

Name Of The Thesis: Teachers' and Students' Views On Learner Autonomy in English Lesson at High School

Prepared by: Simla ERBİL TURSUN

ABSTRACT

The purpose of this study is to find out English language teachers' and students' views on learner autonomy in English lesson at Edirne Anatolian High Schools.

This survey was conducted with 676 students and 60 English language teachers from 15 Anatolian High School in Edirne during the second term of 2007-2008 educational year .

The data of the research was collected through “a learner autonomy questionnaire for students” and “a learner autonomy questionnaire for teachers”. These questionnaires were adapted from Koçak's and Yıldırım's questionnaires which had been used their thesis studies.

Arithmetic mean, percentage, standart deviation, t test and chi-square test were used in the analysis of the research data.

The results of the study indicated that the students in 9th and 11th classes seem ready to take more responsibility and control for their own learning in some aspects of learning. When the female students considered the teacher as more responsible for most of the tasks during their own learning process, the male students seemed more willing to take responsibility for their English learning process. The another result of the study the teachers in Anatolian High Schools do not want to share their responsibilities about teaching English with the students. Majority of the students tended to be spending quite

little time for out-of-class activities to improve their English. The female students in 9th and 11th classes tended to do more out-of-class activities in learning English.

The present study indicated that the students in 9th and 11th classes tended to use some metacognitive strategies like self-monitoring and self-evaluation. The female students used more metacognitive strategies than male students in learning English. On the other hand, the frequency of respondents' conducting out-of-class activities and use of metacognitive strategies in learning English did not show a significant difference concerning gender and grade of the class.

Key Words: Foreign Language (English), Learner Autonomy, Learning Strategies

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii

BÖLÜM I GİRİŞ	1
Problem.....	1
Problem Cümlesi.....	5
Alt Problemler.....	5
Amaç.....	6
Önem.....	6
Sayıtlılar.....	7
Sınırlılıklar.....	7
Tanımlar.....	7
İlgili Araştırmalar.....	8

BÖLÜM II İLGİLİ ALANYAZIN.....	15
Yabancı Dil.....	15
Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi.....	16
Özerklik.....	19
Öğrenen Özerkliği.....	19
Özerk Öğrenenlerin Özellikleri.....	23
Öğrenen Özerkliğinde Öğretmenin Rolü.....	26
Yapılandırmacılık ve Öğrenen Özerkliği.....	28
Öğrenme Stratejileri.....	29
Öğrenme Stratejilerinin Sınıflandırılması.....	30

BÖLÜM III ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	35
Araştırma Modeli.....	35
Evren.....	35

Örnekleme.....	35
Veriler ve Toplanması.....	36
Öğrenci Anketi.....	37
Öğretmen Anketi.....	37
Verilerin Toplanması.....	37
Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	38

BÖLÜM IV BULGULAR VE YORUMLAR.....39

9. Sınıf Öğrencileri İle İngilizce Öğretmenlerinin Öğrenen Özerkliği İle İlgili Görüşleri.....	39
11. Sınıf Öğrencileri İle İngilizce Öğretmenlerinin Öğrenen Özerkliği İle İlgili Görüşleri.....	43
9. Sınıf Öğrencileri İle 11. sınıf Öğrencilerinin Öğrenen Özerkliği İle İlgili Görüşleri.....	47
9. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Öğrenen Özerkliği İle İlgili Görüşleri.....	52
11. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Öğrenen Özerkliği İle İlgili Görüşleri.....	56

BÖLÜM V SONUÇ VE ÖNERİLER..... 62

Sonuçlar.....	62
Öneriler.....	70

KAYNAKÇA..... 72

EKLER..... 80

EK1. Öğretmen Anketine Ait Örnek Maddeler.....	80
EK 2. Öğrenci Anketine Ait Örnek Maddeler.....	82
EK 3. Araştırma Uygulamalarına İlişkin Valilik İzin Yazısı.....	84

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil Adı	Sayfa
Şekil 1: Holec'in Öğrenen Özerkliği Şeması	22

TABLolar LİSTESİ

Tablo Adı	Sayfa
Tablo 4.1 : 9. Sınıf Öğrencileri ile Öğretmenlerin Sorumluluklar ile İlgili Görüşlerinin Yüzde ve Kay –Kare Testi Sonuçları.....	40
Tablo 4.2 : 9. Sınıf Öğrencileri ile Öğretmenlerin Becerilerle ile İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları.....	41
Tablo 4.3 : 9. Sınıf Öğrencileri ile Öğretmenlerin Etkinliklerle ile İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçlar.....	42
Tablo 4.4 : 11. Sınıf Öğrencileri ile Öğretmenlerin Sorumluluklar ile İlgili Görüşlerinin Yüzde ve Kay –Kare Testi Sonuçları.....	44
Tablo 4.5 : 11. Sınıf Öğrencileri ile Öğretmenlerin Becerilerle ile İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları.....	45
Tablo 4.6 : 11.Sınıf Öğrencileri ile Öğretmenlerin Etkinliklerle ile İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları.....	46
Tablo 4.7 : 9. Sınıf Öğrencileri ile 11. Sınıf Öğrencilerinin Sorumluluklar ile İlgili Görüşlerinin Yüzde ve Kay –Kare Testi Sonuçları.....	48
Tablo 4.8 : 9. Sınıf Öğrencileri ile 11. Sınıf Öğrencilerinin Becerilerle ile İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları.....	49
Tablo 4.9 : 9. Sınıf Öğrencileri ile 11. Sınıf Öğrencilerinin Etkinlikler ile İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları.....	50
Tablo 4.10 : 9. Sınıf Öğrencileri ile 11. Sınıf Öğrencilerinin Stratejilerle ile İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları.....	50
Tablo 4.11 : 9. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Sorumluluklarla İlgili Görüşlerinin Yüzde ve Kay –Kare Testi Sonuçları.....	52
Tablo 4.12 : 9. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Becerilerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları.....	53

Tablo 4.13 : 9. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Etkinliklerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları.....	54
Tablo 4.14 : 9. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Stratejilerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları.....	55
Tablo 4.15 : 11. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Sorumluluklarla İlgili Görüşlerinin Yüzde ve Kay –Kare Testi Sonuçları	57
Tablo 4.16 : 11. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Becerilerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları.....	58
Tablo 4.17 : 11. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Etkinliklerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları.....	59
Tablo 4.18 : 11. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Stratejilerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları.....	60

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu araştırmada, Ortaöğretimde okutulan İngilizce dersinde öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Bu bölümde problem, problem cümlesi, alt problemler, amaç, önem, sayıltı, sınırlılıklar, tanımlar ve ilgili araştırmalar yer almaktadır.

Problem

Günümüzde bilim ve teknoloji başta olmak üzere yaşamımızda yer alan her alanda sürekli ve hızlı bir değişim gerçekleşmektedir. Son yıllarda bu değişim ile birlikte bilgi toplumu kavramı önem kazanmıştır. Bireylerin bu hızlı değişim sürecine ayak uydurabilmeleri için araştırma yapabilme, sorun çözebilme, yaratıcı ve eleştirel düşünebilme ve kendini ifade edebilme gibi niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu niteliklere sahip olan bireyler yetiştirmek eğitim alanındaki bir takım değişikliklerle gerçekleştirilmektedir. Son yıllarda eğitim alanında görülen değişimler daha çok öğrenme-öğretme sürecinde ön plana çıkmıştır. Eğitim programlarında yapılan değişikliklerde öğrencilerin öğrenme sürecine daha aktif olarak katılmaları üzerinde durulmaktadır.

Son 30 yılda eğitim alanında görülen bu değişimler yabancı dil olarak İngilizce öğretimini de etkilemiştir. Yabancı dil öğretiminde öğrenen ve öğretmenin rolleri değişmeye başlamıştır. İletişimci yaklaşım ve öğrenen merkezli eğitim yabancı dil öğretimi alanındaki en önemli yenilikler olmuştur ve her ikisinin de ortak noktası öğrenme ve öğretme sürecinin öğrenen merkezli olması gerektiği düşüncesidir (Benson;2001). Yabancı dil öğretimindeki yeniliklerle birlikte, dil öğrenenlerin ders etkinlikleri için bilgi kaynağı ve program geliştirme için ise odak noktası haline geldiği Yang (1998;127) tarafından belirtilmiştir. Yabancı dil öğretmenler ders planlamasında

öğrencilerin ihtiyaçlarını, öğrenme biçimlerini, kullandıkları öğrenme stratejilerini dikkate almaya başlamışlardır. Yaklaşımlardaki bu gelişmelerle birlikte sınıf içi etkinliklerde öğretmenlerin rolü azalmaya, etkinliklerdeki öğrenci katılımı artmaya başlamıştır (Benson ve Voller;1997, Koçak;2003, Yıldırım;2005).

Öğrenen merkezli eğitimde bilgi aktarımı öğretmen ve öğrencinin paylaştığı işbirlikçi bir sürece dönüşmüştür. Tudor (1993; 23-24)'a göre öğrenci merkezlilik bir yöntem değildir. Ama öğrenme-öğretme sürecinde öğrenenlerin daha aktif ve katılımcı bir rol almalarını sağlanması gerekliliğine inanan bir yaklaşım olabilir. Buna ek olarak, bu yaklaşım öğrenenler tarafından belirlenen, öğrenenlerin katılımını ve motivasyonunu artırmasını sağlayan farklı ders etkinliklerini içermektedir. Ayrıca öğrenci merkezli sınıflarda öğretmenin rolü de değişmekte; öğretmen derse öğretmenin otorite olarak düşünüldüğü geleneksel okul anlayışında olduğundan daha az müdahale etmektedir.

Nunan (1995;133-134)'a göre; öğrenci merkezli programda geleneksel programda da bulunan benzer bileşenler vardır. Ancak, öğrenen merkezli programdaki en önemli fark neyin, nasıl, ne zaman öğrenileceği ve nasıl değerlendirileceği ile ilgili kararların öğrenenlerle birlikte verilmesidir. Ayrıca, Nunan (1996,14-15) öğrenenlerin ne öğrenmek ve nasıl öğrenmek istediklerine karar verebilmelerinin gerektiğini belirtmiştir. Öğrenenlerin, öğrenme içeriği ve süreci hakkında karar verebilmelerinde yardımcı olacak bilgi ve becerileri edinebilmeleri için eğitilmelerinde gerekli olan koşulları oluşturma öğretmenin görevi olduğunu söylemiştir.

Öğrenenlerin ve öğretmenlerin yabancı dil öğretimindeki geleneksel rollerini değiştiren bir diğer yaklaşım ise iletişimci yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre dilin kurallarından çok bir iletişim aracı olarak kullanılması önemlidir. Bu yaklaşımda öğretim öğrenci merkezlidir ve öğretmenin rolü, öğrencilere amaçlarına uygun bir şekilde iletişim kurmalarına yardımcı olmaktır (Demirel,2008;49-51). İletişimci yaklaşımın uygulandığı sınıflarda öğrencilerin ve öğretmenlerin sorumlulukları değişmektedir. Bu yaklaşımda öğrenciler konuşur, öğretmenler öğrenmeye yardımcı olur. Ayrıca, iletişimci yaklaşımda öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu oldukları düşünülmektedir (Larsen-Freeman, Akt.Yıldırım,2005; 2).

Yabancı dil öğretiminde öğrenen özerkliği kavramı iletişimci ve öğrenen merkezli yaklaşım gibi yeni eğilimlerden ortaya çıkmıştır. Öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenci ve öğretmenlerin rollerinin değişmesi alana öğrenen özerkliği kavramını getirmiştir. Özerklik kavramı için “kişinin bağımsız seçimler yapabilme yeteneği”, “bağımsızlık, kendi kendini yönetebilme” gibi tanımlar kullanılmaktadır.

Holec, özerkliği “öğrenenin kendi öğrenme sorumluluğunu alma becerisi” olarak tanımlamıştır (Sert,2007;181). Özerklik, öğrenene öğrenme amaçlarının, içeriğinin, öğrenme metodunun ve hızının belirlenmesinde, gelişiminin izlenmesinde ve sonuçların değerlendirilmesinde de sorumluluk vermektedir (Holec, Akt. Benson, 2006;23).

Bound’a göre “eğitimin en temel amacı; düşündükleri ve yapacakları hakkında kendi kararlarını verebilme becerisine sahip bireyler yetiştirmektir” (Benson ve Voller,1997;4). Kendi öğrenmelerine yön verebilen bireyler, yaşamın diğer alanlarında da her türlü konuda kendi kararlarını uygulayabilirler. Eğitimde özerk öğrenenlerin yedi ana karakteristik niteliği olduğu görülmektedir. Bunlar aşağıdaki gibidir (Wenden, Akt. Thanasoulas,2001):

Özerk öğrenenler;

- öğrenme stillerinin ve stratejilerinin farkındadırlar.
- öğrenmelerini sağlayan her türlü göreve aktif olarak katılırlar.
- risk almaya gönüllüdürler.
- içerik kadar biçime de dikkat ederler. Onlar için duruma uygunluk kadar doğruluk da önemlidir.
- iyi birer tahmincidirler.
- hedef dili kendilerine özgü bir sistemle geliştirirler ve kullanmadıkları kuralları gözden geçirip eleyebilirler.
- hedef dile karşı hoşgörülü ve sıcak bir yaklaşım içindedirler.

Öğrenilen bir yabancı dille ne kadar ilgilenilirse bu dilde gelişim de o kadar hızlı olmaktadır. Bir dili öğrenmek sadece sınıf ortamı ya da derslerle sınırlı bir süreç değildir. Dil öğrenim sürecinin sınıf dışına da devam ettirilmesi gerekmektedir. Lee (1998)’ye göre öğrencilere sınıf dışında bağımsız öğrenme farkındalığının kazandırılması gereklidir. Bağımsız öğrenme dil gelişimini devam ettirmede ve öğrenme sürecinde sorumluluk almayı artırmada öğrenenlere yardımcı olacaktır (Koçak,2003;7).

Yabancı dil öğreniminin ders dışında da verimli bir şekilde devam ettirilmesi için öğrencilerin “neyi”, “nasıl”, “ne kadar sürede” vb. öğrenebileceğini bilmesi gereklidir. Öğrenmede kaynaklanan birçok sorunun nedenini, nasıl öğreneceğini bilememek oluşturmaktadır. Bu sorunların ortadan kaldırılabilmesi için öğrenme stratejilerinin etkin olarak kullanılması gerekmektedir. Oxford (1990;8) öğrenme stratejilerini “öğrenmeyi daha kolay, daha hızlı, daha zevkli, daha bireysel, daha etkili kılmak ve karşılaşılan yeni durumlara aktarımını sağlamak için öğrenen tarafından kullanılan belirli eylemler” olarak tanımlamıştır. Bazı araştırmacılar özerk öğrenmede bilişüstü stratejilerin kullanılmasının önemli rolü olduğunu belirtmişlerdir (Wenden 1998; Cotterall 1999; White 1995). Bilişsel öğrenmede planlamanın, izlemenin ve değerlendirmenin öz-düzenleme için gerekli anahtar stratejiler olduğu ifade edilmiştir. Cotterall’un (1999) yapmış olduğu araştırmanın sonucunda öğrencilerin bilişüstü stratejilerinden izleme ve değerlendirme stratejilerini kullanma düzeylerinin oldukça düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Cotterall, öğrenenlere strateji kullanımı ile ilgili eğitim verilmediği takdirde sınıfta öğrenen özerkliğini geliştirmede zorluklarla karşılaşılacağını belirtmiştir.

İyi bir öğretim öğrenciye, nasıl öğreneceğini, nasıl hatırlayacağını, kendi kendini nasıl güdüleyeceğini ve kendi öğrenmesini nasıl kontrol edip yönlendireceğini öğretmeyi kapsar (Weinstein ve Meyer, Akt. Senemoğlu, 2005;557). Özerk öğrenmenin desteklenmesinde, strateji kullanımının benimsetilmesinde öğretmene de büyük rol düşmektedir. Öğrenen özerkliğinin gelişmesi için öğretmenler, öğrenmeye yardımcı olan bir danışman rolünü benimsemektedirler. Voller (1997,103) öğretmenin yardımcı ve danışman rollerini birbirinden ayırmıştır. Öğretmen özerk öğrenmenin sınıf içindeki durumlarında bir yardımcı rolünü üstlenirken; danışman rolünü ise daha çok bireysel rehberlik isteyen çalışma programlarında üstlenmektedir. Böylece öğretmenler öğrenen özerkliği yoluyla öğrenenleri planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında eğitim-öğretim sürecine aktif olarak katılımını sağlamayı hedeflemektedirler.

Bazı araştırmacılar sınıf içerisinde öğrenen özerkliğini geliştirme ile ilgili herhangi bir uygulama yapılmadan önce yabancı dil öğrenenlerin inançlarının, çalışma alışkanlıklarının, motivasyon seviyelerinin, sorumluluğa karşı tutumlarının, bilişüstü

strateji kullanımlarının ve ders dışı etkinlik uygulama performanslarının araştırılması gerektiğini belirtmişlerdir (Cotterall, 1995; Spratt, Humphreys and Chan,2002).

Özet olarak, özerk öğrenmede amaç; bireylerin neyi, ne zaman, nasıl öğreneceğine karar veren, öğrenmesini planlayabilen, değerlendirebilen ve öğrenme stratejilerini etkili olarak kullanabilen bireyler yetiştirmektir. Öğrenen özerkliğinin yabancı dil eğitiminde verimli bir şekilde uygulanabilmesi için yabancı dil öğretmenlerinin bu kavramı iyi bilmeleri, sınıf içinde ve dışında etkili bir biçimde uygulayabilmeleri; diğer bir yandan da öğrenenleri bu kavram hakkında bilgilendirmeleri gerekmektedir.

Problem Cümlesi

Ortaöğretim İngilizce dersinde öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşleri arasında fark var mıdır?

Alt Problemler

- 1) 9. sınıf öğrencileri ile İngilizce öğretmenlerinin öğrenen özerkliği konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2) 11.sınıf öğrencileri ile İngilizce öğretmenlerinin öğrenen özerkliği konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 3) 9. sınıf öğrencileri ile 11. sınıf öğrencilerinin öğrenen özerkliği konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir farkı var mıdır?
- 4) 9. sınıf öğrencilerinin öğrenen özerkliği konusundaki görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 5) 11. sınıf öğrencilerinin öğrenen özerkliği konusundaki görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, yabancı dil öğrenenlerin ve öğretmenlerin özerk öğrenme ile ilgili görüşlerini ve hazırbulunuşluk düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmanın amacı, Anadolu Liseleri'nde okutulan İngilizce dersinde 9. sınıf ve 11. sınıf öğrencileri ile bu okullarda görev yapan İngilizce öğretmenlerinin öğrenen özerkliği konusundaki görüş farkını araştırmak, öğrencilerin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği tespit etmektir.

Bu çalışma ile Edirne İlindeki Anadolu Liselerinde öğrenim gören 9. ve 11. sınıf öğrencilerinin İngilizce öğrenimleri süresince aldığı sorumluluklar, edindiği beceriler, uyguladığı etkinlikler ve kullandığı stratejiler belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin görüşleri ile İngilizce öğretmenlerinin görüşleri; sorumluluklar, etkinlikler ve beceriler başlıkları altında karşılaştırılarak görüş farklılıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu çalışmayla, öğrencilerin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşlerinin cinsiyetlerine ve sınıflarına göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Birçok İngilizce öğretmeni ödev yapmayan, ders içi aktivitelere katılmayan, yanlışlarının farkına varmayan, İngilizce dersine karşı isteksiz olan ve ders dışında İngilizce aktivitelerle ilgilenmeyen birçok öğrenciye sahiptir. İngilizce derslerinde karşılaşılan birçok sorunun kaynağı öğrencilerin öğretmen merkezli ve geleneksel eğitim yöntemlerinin kullanıldığı bir ortamda eğitim görmesinden ve öğretmenine bağımlı olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrenen özerkliği ile öğrencilerin kendi öğrenmelerinde sorumluluk alabilecekleri, İngilizce dersine olan ilgilerinin ve tutumlarının değişebileceği ve öğrenme stratejilerinden yararlanarak dil öğrenmedeki problemlerinin farkına varacakları düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırma ile öğretmenler hem kendilerini hem de öğrencilerini özerk öğrenmeye hazır olup olmadıklarını değerlendirebileceklerdir. Ek olarak, öğretmenlerin özerk öğrenmenin sağlanabilmesi için gerekli unsurlar hakkında bilgi sahibi olacakları umulmaktadır.

Bu araştırma ile İngilizce derslerinde öğrenen özerkliğini geliştirmede önemli olan faktörlerin belirleneceği, yabancı dil öğretmenlerine öğrenen özerkliği ile ilgili bilgi verileceği ve bu alanla ilgili yapılacak olan çalışmalara katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın alanyazına da önemli bir katkıda bulunması, hazırlanacak olan yeni eğitim programlarına ve ders kitaplarına yol göstermesi beklenmektedir.

Sayıltı

Öğrenciler ve öğretmenler araştırma sırasında kullanılan veri toplama araçlarını içtenlikle doldurmuşlardır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 1- 2007-2008 eğitim-öğretim yılı ile,
- 2- Anadolu Liseleri'nin 9. ve 11. sınıf öğrencileri,
- 3- Bu okullarda görev yapan İngilizce öğretmenleri,
- 4- İngilizce dersi ile sınırlıdır.

Tanımlar

Özerklik: Bireyin herhangi biri tarafından kontrol edilmeden kendi kararlarını kendi verebilme becerisi (Dictionary of Contemporary English, 2003:86).

Öğrenen özerkliği: Öğrenenin kendi öğrenme sorumluluğunu alma becerisi (Holec,Akt.Sert,2007:181).

Öğrenme stratejisi: Öğrenmeyi daha kolay, daha hızlı, daha zevkli, daha bireysel, daha etkili kılmak ve karşılaşılan yeni durumlara aktarımını sağlamak için öğrenen tarafından kullanılan belirli eylemler (Oxford;1990:8).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili yayın ve araştırmalara yer verilmektedir. Araştırmalar, yurt dışında ve yurtiçinde yapılmış olanlar şeklinde sınıflandırılmıştır.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde öğrenen özerkliği ile ilgili yurt dışında yapılmış olan araştırmalar özetlenmeye çalışılmıştır.

Cotterall (1995), “Özerkliğe Hazır Olma: Öğrenen Görüşlerini Araştırma” adlı araştırmasında öğrencilerin öğrenen özerkliği hakkındaki görüşlerini ve görüşlerini etkileyen etkenleri belirlemeyi amaçlamıştır. Veriler 90 sorudan oluşan bir anket ile toplanmıştır. Anket, öğretmenin rolü, geri dönütün rolü, öz yeterlilik algısı, strateji kullanımı, dil öğrenme doğası başlıkları altında altı değişkeni incelemektedir. Araştırmada, öğrencilerin özerk öğrenmeye hazır oldukları ve öğrenci görüşlerinin özerk öğrenmeyi geliştirme için bulunulacak girişimlerden önce dikkate alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Camirelli (1997), “Öğrenen Özerkliği: Öğretmen Görüşleri” adlı araştırmasında, öğretmenlerin öğrenen özerkliği hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Veriler; anket yoluyla toplanmıştır. Anket; Malta, Polonya, Hollanda, Estonya, Slovenya ve Beyaz Rusya’da görev yapan İngilizce öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf yönetimi, kendi kendini değerlendirme, ders içeriğine karar verme konularında sorumluluklarını öğrencilerle paylaşmaya olumluya yakın tarafsız oldukları belirlenmiştir. Aynı zamanda öğretmenlerin ev ödevlerinin, öğrenme yöntemlerinin, öğrenme görevlerinin, ders amaçlarının, çalışma zamanının,

yerinin ve hızının belirlenmesinde ve materyal seçiminde öğrencilere danışılması görüşüne olumsuza yakın tarafsız oldukları belirlenmiştir. Genel olarak, Camirelli araştırmasında öğretmenlerin özerk öğrenme kavramına güçlü bir karşı koyma durumunun olmadığını tespit etmiştir. Araştırma sonucunda; özerk öğrenmenin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için okul ve eğitim yöneticilerinin öğretmenlere destek olması gerektiği sonucuna da ulaşılmıştır.

Chan (2001), Hong Hong’da yaptığı “Öğrenen Özerkliğine Hazır Oluş: Öğrenenler bize ne diyor?” adlı araştırmasında öğrenen özerkliğinin geçerliliğini incelemeyi ve öğrenen özerkliğini geliştirmeye yönelik stratejileri keşfetmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 20 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma verileri anket ve görüşme yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin genellikle dıştan motive edildiği, yeni şeyleri kendi kendilerine öğrenmeye ve öğrenme sürecine aktif olarak katılmaya istekli oldukları ve öğrencilerin öğrenme sürecinde grup çalışmalarını tercih ettikleri görülmüştür. Bu sonuçlar göz önüne alınarak öğrencilerin öğrenen özerkliğine olumlu bir tutum içinde olduğu ifade edilmiştir.

Chan, Spratt ve Humphreys (2002)’in “Özerklik ve Motivasyon: Hangisi Önce Gelir?” adlı araştırmanın amacı; öğrencilerin dil öğrenme sürecinde kendilerinin ve öğretmenlerinin sorumluluklarına bakış açılarını, motivasyon seviyelerini, özerk olarak tasarlanmış aktivitelerdeki sorumluluklarını belirlemektir. Araştırma Hong Kong Teknik Üniversitesi’nde eğitim gören 508 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırma verileri geliştirmiş oldukları anket aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin öğretmen ve öğrenci sorumlulukları bağlamında özerk öğrenmeye hazır olmadıkları belirlenmiştir.

Chan (2003), “Öğretmenlerin Bakış Açısından Özerk Dil Öğrenimi” adlı araştırmasında öğretmenlerin görüş açısından dil öğrenme sürecinde kendilerinin ve öğrencilerin sorumluluklarını, karar verme sürecinde öğrencilerin becerilerini ve özerk aktiviteler için öğrencilerin teşvik edilmelerini incelemiştir. Veriler anket yoluyla toplanmıştır. Anket, 41 İngilizce öğretmenine uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin kendilerini öğrenimin metodolojik ve motivasyon kısımlarında sorumlu

gördükleri; diğerk bir taraftan da öğrencilerin ders dışı aktivitelerinde sorumluluklarının daha az olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde öğrenen özerkliği ile ilgili yurt içinde yapılmış olan araştırmalar özetlenmeye çalışılmıştır.

Tayar (2003), “Özel Amaçlar İçin İngilizce Öğreniminde Öğrenen Özerkliği ve Motivasyon Üzerine Bir Çalışma” adlı araştırmasında yabancı dil öğreniminde öğrencilerin motivasyon ve özerkliğe karşı tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu’na bağlı bölümlerde öğrenim gören 80 birinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Veriler anket uygulaması, görüşme ve gözlem yapılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin yabancı dil öğrenmenin gerekliliğinin farkında oldukları ama güdülenme yollarını bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin dil öğrenim sürecinde özerk olmak istedikleri fakat geçmiş bilgilerinin ve strateji kullanımının özel amaçlar için yabancı dil öğreniminde yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Koçak (2003), “Yabancı Dil Olarak İngilizceyi Özerk Öğrenme İçin Öğrencilerin Hazır Olma Durumu Üzerine Bir Çalışma” adlı araştırmasında Başkent Üniversitesi İngilizce Hazırlık Okulu’na devam etmekte olan öğrencilerin özerk dil öğrenmeye hazır olma durumlarını saptamayı amaçlamıştır. Veri toplama aracı olarak 61 sorudan oluşan bir anket kullanılmıştır. Veri toplama aracı Başkent Üniversitesi İngilizce Hazırlık Okulu’na devam etmekte olan 186 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçları; öğrencilerin çoğunluğunun yüksek motivasyona sahip olduğunu, öğrencilerin kendi kendilerini gözlem ve değerlendirme yoluyla bir takım stratejileri kullanma eğiliminde olduklarını, öğrencilerin öğrenme sürecindeki işlerin pek çoğundan öğretmeni sorumlu tuttuklarını, öğrencilerin büyük bir kısmının İngilizcelerini geliştirmek için sınıf dışındaki faaliyetlere oldukça az zaman ayırmaya meyilli olduklarını, kız öğrencilerin bilişüstü stratejileri daha fazla kullandıklarını göstermektedir.

Özdere (2005), “Devlet Destekli Bölgesel Üniversitelerde Çalışan İngilizce Okutmanlarının Öğrenci Özerkliğine Bakış Açıları” adlı araştırmasında devlet destekli bölgesel üniversitelerde çalışan İngilizce okutmanlarının öğrenci özerkliği ve öğrencilerin eğitimleri ile alakalı konularda yönetsel sorumlulukların öğrencilerle paylaşımına bakış açılarını araştırmıştır. Araştırma; Afyonkarahisar Kocatepe, Niğde, Akdeniz, Balıkesir, Muğla, Zonguldak Karaelmas Üniversitelerinde çalışan 72 İngilizce okutmanının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak Likert ölçeği biçiminde 13 soruluk bir anket kullanılmıştır. Araştırma sonucunda okutmanların resmi öğretim atmosferi içinde öğrenci özerkliğine bakış açılarının olumluya yakın tarafsız olduğu ve okutmanlara sağlanacak profesyonel bir eğitim, programda yapılacak planlı ve sistematik ayarlamalar ile üniversitelerde öğrenci özerkliğinin gelişimine katkıda bulunulabileceği belirlenmiştir.

Yıldırım (2005)’ın yapmış olduğu “ İngilizce Öğretmenliği Öğrencilerinin ve Geleceğin Öğretmenleri Olarak Otonom Öğrenme İle İlgili Görüş ve Davranışları” adlı araştırmanın amacı; Türkiye’deki İngilizce Öğretmenliği öğrencilerinin otonom öğrenme ile ilgili görüş ve davranışlarını hem İngilizce öğrenen öğrenciler olarak hem de geleceğin İngilizce öğretmenleri olarak incelemektir. Veriler, anket ve görüşme yoluyla toplanmıştır. Katılımcılar; Anadolu Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenim gören 179 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerden 90 tanesi 1. sınıf öğrencisi, 89 tanesi 4. sınıf öğrencisidir. Çalışmanın sonuçlarına göre, İngilizce öğrenen bireyler olarak, İngilizce Öğretmenliği öğrencilerinin bazı alanlarda daha fazla sorumluluk ve kontrol sahibi olmaya hazırken, bazı alanlarda destek ve yönlendirmeye ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Geleceğin İngilizce öğretmenleri olarak ise katılımcılar genellikle otonom öğrenme ile ilgili olumlu görüşler bildirmişlerdir. Çalışmanın diğer bir sonucu ise 1. ve 4. sınıf İngilizce Öğretmenliği öğrencileri arasında otonom öğrenme ile ilgili görüş ve davranışlarda öğrenci ve geleceğin öğretmenleri olarak çok fazla fark bulunmamasıdır.

Koyuncu (2006) yapmış olduğu “Avrupa Dil Portfolyosu’nun Öğrenme Özerkliğine Etkisi” adlı araştırmada; değerlendirmede kullanılan geleneksel yöntemlerin özerklik kazanmada etkili olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır.

Araştırmada daha sonra Avrupa Dil Portfolyosu’nun öğrenme özerkliğine etkisi olup olmadığına bakılmış; çalışma metodu olarak İngilizce ve Almanca dil derslerinde Avrupa Dil Portfolyosu kullanılmıştır. Koyuncu (2006), araştırmasında bir özel okuldaki 6. sınıf öğrencileri ile çalışmıştır. Araştırma ve uygulama süreci boyunca, öğrencilerin ders içinde Avrupa Dil Portfloyosu’nu kullanmaları, metoda karşı yaklaşımları, katılımları gözlenmiş, dosyaları ve çalışmaları veri kaynağı olarak kullanılmış ve araştırmanın bitiminde katılımcı öğrencilerle çalışma amacı doğrultusunda görüşme yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, geleneksel değerlendirme yöntemlerinin öğrencilerin özerklik kazanmasında yeterli bir etkisi olmadığı belirlenirken, Avrupa Dil Portfloyosu’nun öğrencilerin özerklik kazanmasında etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Balçıklı (2006), “Gazi Üniversitesi Hazırlık Okulunda Aktiviteler Yoluyla Öğrenen Özerkliğini Artırmak” adlı araştırmasında çeşitli aktivite uygulamalarıyla Gazi Üniversitesi Hazırlık öğrencilerinin öğrenen özerkliğini artırmayı amaçlamıştır. Deneyisel olan araştırmada deney ve kontrol grubu, Gazi Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde okuyan ve bir yıllık hazırlık eğitimi alan öğrencilerden oluşmaktadır. Uygulamadan önce her iki gruba da üç bölümden oluşan bir anket uygulanmıştır. 12 haftalık uygulamadan sonra aynı anket öğrencilere bir kez daha verilmiştir. Gruplar arası farklılığı görmek için t testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda, deney grubu öğrencilerinin puanlarının daha yüksek olduğu ve deney grubundaki öğrencilerin daha fazla özerklik durumuna sahip olduğu saptanmıştır.

Köse (2006) yapmış olduğu “Dosyalama Tekniği Uygulaması ve Değerlendirmesinin İngiliz Dili Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Özerkliği ve Eleştirel Okuması Üzerindeki Etkileri” adlı araştırmada, dosyalama tekniği uygulamasının eleştirel okuma ve öğrenci özerkliği üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmada veriler mülakat, yazılı dokümanlar, özerklik ve eleştirel okuma kontrol listesi ile toplanmıştır. Araştırmaya Çukurova Üniversitesi’nin İngiliz Dili Eğitimi bölümünün hazırlık sınıfında öğrenim gören 43 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın amacına ulaşmak için öğrencilerin çalışma öncesi eleştirel okuma hakkındaki görüşleri belirlenmiştir. Dosyalama tekniği uygulamasının öğrenci özerkliği üzerindeki etkilerini görebilmek için de özerkliği arttırıcı faaliyetler uygulanmış ve veri toplama araçları vasıtasıyla

öğrencilerin özerklik gelişimi üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda öğrencilerin özerklik ve eleştirel okuma hakkındaki düşünceleri ile kontrol listesinde belirttikleri düşünceleri arasında bir karşılaştırma yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda dosyalama tekniğinin eleştirel okumayı artırdığı ve öğrenci özerkliğini geliştirdiği belirlenmiştir.

Sabancı (2007), “Eskişehir İlindeki İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarındaki İngilizce Öğretmenlerinin Öğrenen Özerkliği ile İlgili Görüşleri” adlı araştırmasında Eskişehir ilindeki ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki İngilizce öğretmenlerinin öğrenen özerkliği konusundaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Veri toplama aracı olarak 31 soruluk 5’li Likert ölçeği biçimde hazırlanmış olan anket kullanılmıştır. Anket sorularına ek olarak son bölümde ankete verilen cevapları etkileyen en önemli 5 faktörün yazılması istenmiştir. Veriler sıklık ve yüzde hesaplamalarıyla analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçları; öğretmenlerin öğrenen özerkliğini destekleyici bulduklarını; kendi açıklamalarını yapma, kendi stratejilerini bulma, sınıf içi etkileşim çeşitleri ve kendini ölçme konularının öğretim koşullarında öğrenen özerkliğinin yansıtılmasında en uygun alanlar olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Baylan (2007), “Üniversite İngilizce Hazırlık Sınıfı Öğrenci ve Öğretmenlerinin Öğrenci Özerkliğini Algılamaları ve Öğrenci Özerkliğinden Beklentileri” adlı araştırmasında öğrenci ve öğretmenlerin, öğrenci özerkliği algılarını ve öğrenci özerkliğinden beklentileri arasındaki farkı belirlemeyi, öğrencilerin öğrenci özerkliğinden beklentilerini etkileyebilecek sosyo-demografik özellikleri belirlemeyi ve öğrencilerin öğrenci özerkliğinden beklentileri ile davranışsal faktörler arasında bir ilişki bulunup bulunmadığını saptamayı hedeflemiştir. Araştırma, üç devlet üniversitesinde hazırlık programına devam eden 282 öğrenci ve bu üniversitelerde görev yapan 27 okutmanın katılımı ile gerçekleşmiştir. Veriler öğrenci ve öğretmenlere verilen bir anket ve öğretmenler ile gerçekleştirilen mülakatlar ile toplanmıştır. Araştırmanın sonuçları; öğrenci ve öğretmenlerin öğrenci özerkliği algıları ve öğrenci özerkliğinden beklentileri arasında fark olduğunu; öğretmenlerin sınıf yönetimi, ders işleyişi gibi belli alanlarda sorumluluklarını paylaşmak istemediklerini göstermiştir. Ayrıca, öğrencilerin öğrenci özerkliğinden beklentilerini etkileyen üç davranışsal faktör saptanmıştır. Bu faktörler; öğrencilerin otorite olarak öğretmenlerine duydukları saygı,

öğrenim amaçlarından yoksunlukları ve kendi öğrenim sonuçlarına dair aldıkları tam sorumluluklardır.

BÖLÜM II

İLGİLİ ALANYAZIN

Bu bölümde, araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan yabancı dil, yabancı dil öğrenimi ve öğretimi, özerklik, öğrenen özerkliği, yapılandırmacı yaklaşım ve öğrenme stratejilerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Yabancı Dil

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli araçlardan biridir. Lotman ve Uspenski dili “çok özel iletişim işlevi ya da yetisi olan dizge” (Akt.İşeri;1996:4) olarak tanımlamaktadırlar. Dilaçar’a göre ise dil “bireyler arasında anlaşmayı sağlayan toplumsal bir sistem”dir (Demirel, 2008;1). Son yıllarda bilim ve teknoloji alanında gözlenen gelişmelerin varlığı, iletişim araçlarının kullanımının artması, uluslararası ekonomik ve kültürel ilişkilerin yaygınlaşması farklı dilleri konuşan insanları bir araya getirmektedir. Farklı dil ve kültüre sahip insanların aralarında sağlıklı bir iletişim kurabilme isteği yabancı dil öğrenme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

Yabancı dil, “insanların doğumuyla öğrendiği dilin dışında başka bir milletle iletişim kurmak için öğrenilen dil” olarak tanımlanmıştır (Akkurt, Akt.Gök,2008;215). Yabancı dil uluslararası iletişimin en etkin aracıdır. Bu araç, farklı dil ve kültürlerin ürettiği evrensel nitelikteki bilgi ve değerlerden bilişim teknolojilerini de kullanarak en kısa sürede yararlanmayı; bu bilgi, teknoloji ve değerleri anlayıp geliştirerek çağı yakalamaya imkân tanımaktadır. (MEB,2007;2) Farklı toplumlardan gelen kişilerin düşüncelerini en iyi şekilde ifade edebilmesi; bilim ve teknolojiden en hızlı şekilde yararlanabilmesi için bireylerin ya birbirlerinin dillerini bilmeleri ya da ortak bir dil kullanmaları gerekmektedir. Demirel (2008;3) bir dilin başka uluslar tarafından öğrenilmesini önemli kılan ölçütlerin başında o dili konuşan ülkenin politik ve ekonomik durumunun geldiğini belirtmiştir. Günümüzde de genellikle diğer ülkelere göre daha çok gelişmiş olan ülkenin dili yabancı dil olarak öğrenilmektedir. Ülkemiz

okullarında da bilim ve teknolojinin dili olarak kabul edilen ve “dünya dili” olarak benimsenen İngilizce’nin yabancı dil olarak öğretimi yapılmaktadır.

Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi

Yabancı dil öğrenmenin çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunları akademik, ekonomik, kültürel vb. olarak sınıflandırmak mümkündür. Yabancı dil öğrenmenin en temel amaçlarından biri bireylerin farklı dillerde iletişim ve etkileşim kurmak istemeleridir. Günümüzde birçok kişi yabancı dil bilmenin hayatta önemli bir avantaj olduğu görüşünü benimsemekte ve bu nedenle yabancı dil öğrenimi için yoğun bir çaba ve zaman harcamaktadır.

Yabancı dil öğrenimi, bireyin bir dile ait dilbilgisi kurallarını, kelime yapılarını öğrenmenin yanı sıra öğrenilen dilde yazılı ve sözlü iletişim kurabilmeyi de kapsamaktadır. Yabancı dil öğrenme, bir dili kullanmak için gerekli becerileri kazanma süreci olarak tanımlanmakta ve bu süreç dilbilgisel yetinin kazanılmasının yanı sıra iletişimsel yetinin de kazanılmasını içermektedir. Yabancı dil öğrenme süreci ;

- dilin yapısını öğrenme,
- dil becerilerini kazanma,
- amaç dilin kültürel öğelerini tanıma,
- dilin farklı toplumsal ortamlarda nasıl kullanıldığı bilgisini edinme,
- dilin yapı ve beceri bilgileriyle birlikte toplumsal kullanımını da birleştirerek iletişim kurma basamaklarından oluşmaktadır
(<http://iolp.aof.edu.tr/genel>).

İçinde bulunduğumuz çağın gereklerinin farkında olan ülkeler, yabancı dil bilmenin gelişim içindeki önemini oldukça iyi kavramışlar; bu nedenle eğitim sistemlerinde yabancı dil eğitimi için gerekli düzenlemeleri yapmışlardır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bireylerin en az bir yabancı dili etkin bir şekilde öğrenebilmelerine olanak sağlamışlardır.

Ülkemizde de yabancı dil eğitime önem verilmektedir ve yabancı dil eğitimi oldukça eski dönemlere kadar uzanmaktadır. Türkiye’de yabancı dil öğretimi dillerin ülkede güncelleşmesi doğrultusunda biçimlenmiştir. Tanzimat’la birlikte Fransızca öğretimi öncelik ve güncellik kazanmışken Meşrutiyet Dönemi’nde Almanca, İkinci Dünya Savaşı’nı izleyen dönemde de İngilizce etkinlik ve güncellik kazanmıştır (MEB,2007;2).

1997-1998 yıllarında zorunlu eğitimin 8 yıla çıkması ile yabancı dil eğitimi ilköğretimin 4. sınıfından itibaren başlatılmıştır. Günümüzde ilköğretim programlarının içinde İngilizce 4. ve 5. sınıflarda üçer saat; 6.,7. ve 8. sınıflarda dörder saat zorunlu ders olarak yer almaktadır. Ortaöğretimde ise okul gruplarına göre zorunlu yabancı dil olarak okutulan İngilizce’nin ders saati farklı bir dağılım göstermektedir. Anadolu ve Anadolu Öğretmen Liselerinde İngilizce 9. sınıfta on saat; 10., 11. ve 12. sınıflarda dörder saat olarak okutulmaktadır. Fen Liselerinde ise 9. sınıfta 8 saat olarak okutulan İngilizce dersi 10., 11. ve 12. sınıflarda üçer saat olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu liselerde ikinci yabancı dil eğitimi de verilmektedir. Genel liselerde ise İngilizce dersi 9. ve 10. sınıflarda üçer saat olarak ders programında yer almaktadır. Ülkemizde bulunan özel okullarda ise yabancı dil olarak İngilizce eğitimi ana sınıfından itibaren başlamaktadır. Yükseköğretime devam eden öğrenciler bu eğitim kademesinde de İngilizce öğrenmeye devam etmektedirler. Görüldüğü gibi ülkemizde yabancı dil eğitimi uzunca bir dönemi kapsamaktadır. Eğitim kurumlarında yabancı dil eğitime verilen öneme ve harcanan emeğe rağmen istenilen başarıya ulaşılamaması, üzerinde oldukça sık tartışılan bir konudur.

Yabancı dil eğitiminde istenilen başarıya neden ulaşılamadığı ile ilgili araştırmalar yapılmıştır. Önal (MEB;2000) başarısızlığın nedenini; yabancı dil öğretiminde felsefî bir yaklaşımın olmamasında ve psiko-sosyal öneriler ışığında bir program ve hedefin belirlenememesinde görmektedir. Güven (2001;38) ilköğretimden yükseköğretime kadar yabancı dil öğretimindeki başarısızlığın nedenlerini öğrenci, ders araç-gereçleri, ders saati, kullanılan teknik ve yöntemler, öğretmen, eğitim sistemi, okul, ders konuları, sınıftaki uygulamalar gibi pek çok etmene bağlı olabileceğini belirtmiştir. Günay (2001;23) ise yabancı dil öğreniminde başarının anahtarı olarak öğrencinin güdülenmesini görmektedir. Pişkin (2004;199-200)’e göre, her insan biricik

ve kendine özgüdür; çevreye de kendine özgü bir biçimde uyum sağlar. Bu uyum sürecinde kullanmış olduğu duygusal, bilişsel ve fiziksel yapısını nispeten kararlı ve durağan bir biçimde örgütlemesi bireyin kişiliği oluşturur ve kişilik tipleri bireylerin davranış modellerini, davranış biçimlerini tanımlar. Öğrencilerin belli bir tür öğretim uygulamasından yararlanma düzeyleri, tercih ettikleri öğretme ve öğrenme yaklaşımları ve her öğrencinin belirli türdeki öğretim uygulamasına verdiği tepki, sahip olduğu bireysel özelliklere göre farklılaşmaktadır (Kuzgun ve Deryakulu, 2004;7).

Yabancı dil eğitiminde bireysel özelliklere ve farklılıklara yeterli ölçüde yer verilmemesi başarısızlığın bir nedeni olarak gösterilebilir. Birçok dil eğitmeni bireysel farkların dil öğrenim başarısına az ya da çok katkıda bulunduğunu ifade etmektedirler. Larsen-Freeman bireysel farkları; öğreneni belirleyen yaş, cinsiyet, kişilik, sosyal statü gibi özellikleri; öğrenenin yabancı dil edinimi sırasındaki güdü, tutum ve inançları; öğrenenin dil öğreniminde yapmış olduğu faaliyetleri (öğrenme stratejileri vb.) olmak üzere üç gruba ayırmışlardır (Matsuura,2007:296).

Yabancı dil öğrenme becerisinin cinsiyete göre değişebildiğini belirten çalışmalar da bulunmaktadır. Özyurt (2004;322-337) erkeklerin matematik, fen bilimleri, aritmetik ve akıl yürütmede; kızların ise basit işlemlerde, sözel alanlarda, ayrıntıları algılamada daha yetenekli olduğunu ifade etmektedir. Powell ve Batters (1985) tarafından yapılan bir araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre yabancı dil öğrenmeye karşı daha olumlu bir tutum sergiledikleri tespit edilmiştir

2001 ÖSS’de erkek adayların Fen Bilimleri, Matematik, Türkçe alt test puan ortalamaları kızlarınkinden yüksek bulunmuştur. Kızların puanlarının erkeklerinkinden yüksek olduğu tek test Yabancı Dil Testi olarak belirlenmiştir. Yurtdışında da Üniversite Yerleştirme Testi alan 800.000 adayın başarılarını inceleyen araştırmacılar, erkek adayların fizik, bilgisayar bilimleri, kimya, ekonomi, tarih ve biyolojide, kızların ise İngiliz, İspanyol, Fransız dili ve edebiyatları ile sanat tarihi alanlarında üstünlük gösterdiği saptanmıştır (Kuzgun, 2004;46).

Sonuç olarak yabancı dil öğrenimini etkileyen hedef ve kazanımların belirsizliği, araç-gereç eksikliği, öğretim yöntemleri, sınıf mevcutları, bireysel farklılıklar, cinsiyet

farklılıkları gibi sorunların yanı sıra çevresel ve sosyal şartların tamamen uygun olduğu durumlarda bile hedeflenen başarıya ulaşamayabilir. Öğrencilerin yabancı dil öğrenmedeki başarılarını artırmanın en önemli yolu öğrenmeyi öğrenmelerini, kendi öğrenmelerinde sorumluluk almalarını ve öğrenme stratejilerini etkili bir şekilde kullanmalarını sağlamak olduğu söylenebilir.

Özerklik

Özerklik, Aristo zamanında politik bir kavram olarak ortaya çıkmıştır ve 20. yüzyılda da hem felsefi hem de politik alanda önemli bir role sahip olmuştur (İşler,2005;2). Türk Dil Kurumu (2007), sözlüğünde de özerklik kavramı “bir topluluğun, bir kuruluşun kendine özgü yasalarla kendi kendini yönetme hakkı, muhtariyet, otonomi” veya “bir kişinin, bir topluluğun kendi uyacağı yasayı kendisinin koyması” şeklinde ifade edilmektedir (<http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul.aspx>). Türk Dil Kurumu sözlüğünde yer alan bu tanımlar özerkliğin felsefe ve politika alanındaki kullanım biçimidir. Yine, Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde eğitim alanında özerklik kavramı “yönetim bakımından dış denetimden bağımsız olma” ve “kişinin, kendi davranışlarını düzenleme ve bu davranışlara yön verme konusunda bir ölçüde bağımsız oluşu” biçiminde açıklanmaktadır.

Özerklik kavramı Longman’ın Contemporary English (2003:86) sözlüğünde ise “bireyin herhangi biri tarafından kontrol edilmeden kendi kararlarını kendi verebilme becerisi” olarak tanımlanmaktadır. Bütün tanımlara bakıldığında özerklik kavramını açıklarken “bağımsızlık, kendi kendini yönetebilme, kendi kendine karar verebilme” gibi kelimelerin ortak olarak kullanıldığı görülmektedir. Genel olarak “özerklik, bireyin kendi yolunu bağımsız bir şekilde çizebilme yeteneği” şeklinde açıklanabilir.

Öğrenen Özerkliği

Son 30 yıldır yabancı dil öğretiminde, eğitimin genelinde görülen değişimin de etkisiyle öğretmen merkezli yaklaşımdan, öğrenci merkezli yaklaşıma doğru bir

kayma görülmektedir. Bu değişimle birlikte alana yeni kavramlar da girmiştir. “Öğrenen özerkliği” kavramı son yıllarda dil eğitimi alanında sıkça kullanılan yeni kavramlardan biridir.

Alanda özerkliğin sayısız tanımı olduğu gibi “bağımsızlık”, “dil farkındalığı”, “kendi kendine öğrenme”, “yetişkin eğitimi” gibi eş anlamlıları da bulunmaktadır. (Thanasoulas,2001). Benson (2001;1) özerklik kavramı ile ilgili kavram karmaşasının bulunduğunu ve bunun alan içindeki terminolojik ve kavramsal karmaşanın sonucu olduğunu belirtmiştir. Little, özerklik kavramını kısaca tanımlamanın zor olduğunu bu nedenle özerklikle ilgili yanlış kavramların tartışılması gerektiğini vurgulamıştır. Little’a göre öğrenen özerkliği (Little, 1991;3-4);

- Kendi kendine öğrenmenin eş anlamlısı değildir, diğer bir deyişle, özerklik, sadece öğretmen olmadan öğrenme ile sınırlı değildir.
- Sınıfta öğretmenin sorumluluklarından vazgeçmesini gerektirmez.
- Yeni bir yöntem değildir.
- Kolayca tanımlanabilen tek bir davranış değildir.
- Öğrenenlerin bir kez kazandığı sabit bir durum değildir.

Özerklik, Holec tarafından kısaca “öğrenenin kendi öğrenme sorumluluğunu alma becerisi” olarak tanımlanmıştır (Sert,2007;181). Benson (2001;48), bu tanıma ek olarak özerkliğin öğrenmenin amaçlarına karar verme, içeriğini belirleme, öğrenmede kullanılacak metod ve teknikleri seçme, öğrenme sırasındaki başarıları gözlemlleme ve değerlendirme gibi öğrenmenin bütün bölümlerinde sorumluluk alma olduğunu belirtmiştir.

Her birey kendi hayatını şekillendirme konusunda sorumluluk sahibidir. Eğitim de bireylerin öğrenmeleri üzerinde sorumluluk sahibi olmalarını sağlamalıdır. Eğitim alanında gerçekleşen son değişikliklerle birlikte bireysel farklılıklar önem kazanmıştır. Her bireyin neyi, nasıl, ne kadar sürede ve ne amaçla öğreneceğine karar verebilecek biçimde yetiştirilmesi de önem kazanmıştır. Öğrenen özerkliği de öğrenenlere öğrenmelerini etkili bir biçimde planlamalarında yol göstermektedir. Cotterall’a göre (1995;219) öğrenen özerkliğinin önem kazanmasının felsefi, pedagojik ve nesnel olmak üzere üç nedeni vardır. Felsefi nedenler açısından, öğrenenler kendi öğrenmelerinde

seçim yapma hakkına sahiptir ve öğrenenler seçimlerinde bağımsız olmaları için teşvik edilmelidir. Pedagojik nedenler açısından, öğrenenler öğrenme sürecine aktif olarak katıldıkları zaman öğretim daha etkili olmaktadır. Nesnel nedenler açısından bakıldığında ise öğrenenler kendi öğrenmeleri ile ilgili karar verme sürecine katılımı sırasında kendilerini daha güvende hissetmektedirler

Ellis ve Sinclair (Yıldırım,2005,8) de öğrenenlere öğrenmeleri üzerinde daha fazla sorumluluk almalarına yardımcı olmanın şu nedenlerden dolayı yararlı olabileceğini belirtmişlerdir:

- * Öğrenenler kendi öğrenmelerinin kontrolünü aldıklarında öğrenme daha etkili olmaktadır çünkü bireyler öğrenmeye hazır oldukları şeyleri öğrenirler.
- * Kendi öğrenmelerinden sorumlu olanlar öğrenmelerini sınıf dışına da taşıyabilirler.

Yabancı dil eğitimi ve öğrenimi yaşam boyu devam eden; sadece sınıf ortamıyla sınırlı tutulamayan uzun bir süreci içermektedir. Bu nedenle öğrenen özerkliği kavramı yabancı dil eğitiminde de önemli bir yere sahiptir. Dil öğretimi alanına “özerklik” kavramı ilk olarak 1971 de başlayan Avrupa Konseyi Modern Diller Projesi ile girmiş ve bu alandaki çalışmalar Holec’in Avrupa Konseyi’ne 1981 de sunduğu proje raporunda “özerklik” kavramına yer vermesiyle devam etmiştir. Avrupa Konseyi’nin geliştirmiş olduğu ve ülkemizde de pilot çalışmaları yapılan “Dil Gelişim Dosyası”nın temel kavramı “öğrenen özerkliği”dir.

Avrupa Konseyi’ne üye ülkelerde 2005 yılında uygulanması düşünülen “Dil Gelişim Dosyası” bir öğrencinin yabancı dil öğrenirken elde ettiği başarıları ve kazanımları kayıt altına almakta ve dil gelişimi ile ilgili yeterliliklerini ortaya koymaktadır (Demirel,2008;23). Dil Gelişim Dosyası; dil pasaportu, dil öğrenim biyografisi ve dil dosyası olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bu dosyada yer alan Dil Pasaportu öğrenciler tarafından doldurulacak bilgileri içermektedir. Bu nedenle, öğrencilerin yabancı dil öğrenimi süreci başında kendilerinin hangi düzeyde ve hangi becerileri geliştirmesi gerektiğini kavrayabilmesi ve gerekli belgeleri doğru olarak doldurabilmesi için eğitim-öğretim süreci içerisinde, planlamadan değerlendirmeye kadar tüm aşamalarda öğrenenlerin katılımı sağlanmalıdır. Avrupa Konseyi bunu

“Modern Dillerde Öğrenen Özerkliği” olarak tanımlamaktadır (Mirici ve Demirel,2002:76).

Öğrenen özerkliği kavramı dil eğitiminde beş farklı biçimde kullanılmaktadır (Benson ve Voller,1997,1-2):

Öğrenen Özerkliği;

- öğrenenin kendi kendine çalıştığı durumlar için,
- öğrenilebilen ve kendi kendine öğrenme sırasında kullanılabilen bir takım beceriler dizisi için;
- kurumsal eğitim tarafından bastırılmış doğuştan varolan bir kabiliyet için,
- öğrenenlerin, kendi öğrenmelerinin yönüne karar verebilme hakkı için kullanılmaktadır.

Little (1999,11) öğrenen özerkliğinin gelişiminin; bireyin neyi, niçin, nasıl öğrendiğini ve başarı derecesini anlama çabasına bağlı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca öğrenenin formal eğitim ile içinde yaşadığı çevre arasındaki engelleri kaldırmasının öğrenen özerkliğinin bir sonucu olduğunu vurgulamaktadır.

Holec dil eğitiminde öğrenen özerkliği kavramını aşağıdaki şekilde açıklamaya çalışmıştır (Mirici ve Demirel;2002:77)

Şekil 1.Holec'in Öğrenen Özerkliği Şeması (Council of Europe)

Öğrenenin kendi dil öğreniminde özerk olabilmesi öğrenimini yönlendirme becerisini geliştirmesiyle ve öğrenim sürecine etkin olarak katılmasıyla mümkündür. Öğrenenin öğrenimini yönlendirmesi, kendi öğrenim hedeflerini belirlemesi, gerekli

olan araç-gereçlerin ve nasıl öğrenileceğinin belirlenmesi, öğrenimin nasıl değerlendirileceğinin tespit edilmesini kapsamaktadır.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, etkili bir öğrenme için öğrenenlerin öğrenme sürecinin tamamına aktif olarak katılımının sağlanması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Özerk Öğrenenlerin Özellikleri

Birçok araştırmacı özerk öğrenenlerin karakteristik özelliklerini belirlemeye çalışmışlardır. Candy (1991:459-466) özerk öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi için yüzden fazla yeteneği içeren bir liste hazırlamıştır. Candy'e göre özerk öğrenenler;

- düzenli ve disiplinli olmalı,
- mantıklı ve analitik olmalı,
- yansıtıcı (düşünceli) ve kendinin farkında olmalı,
- merakını, güdüsünü ve açıksözlülüğünü sergileyebilmeli,
- esnek olmalı,
- kararlı ve sorumluluk sahibi olmalı,
- atılgan ve yaratıcı olmalı,
- kendine güvenmeli ve olumlu bir benlik algısına sahip olmalı,
- bağımsız ve kendi kendini idare eden bir birey olmalı,
- bilgiye ulaşma becerileri geliştirmeli,
- öğrenme süreci hakkında bilgi sahibi olmalı,
- değerlendirme kriterleri geliştirmeli ve kullanmalıdır.

Cotterall (1995,200) özerk öğrenenleri eğitim geçmişlerinde, kültürel normlarda ve önceki deneyimlerinde önlerine çıkmış olan engelleri aşabilen bireyler olarak tanımlamıştır. Ayrıca, Cotterall (1995,199)'e göre; özerk öğrenenler dil öğrenme süreçlerini sadece gözlemlerle aynı zamanda harcadıkları çabayı değerlendirirler ve özerk öğrenenlerin kendi öğrenmelerinin niteliğini değerlendirebilmeleri gereklidir.

Başarılı bir öğrenenin belirgin olan üç özelliği bulunmaktadır. İlki, öğrenenin hem bağımsız problem çözebilme becerisi hem de başkalarıyla beraber çalışma becerisi olmasıdır. İkincisi, problem çözmede gerektiğinde uzman birinden yardım almanın yararına inanmasıdır. Sonuncusu da dili sosyal bir iletişim aracı olarak kullanmasıdır (Little, Dam ve Trimmer;2000:7-15).

Chan'a göre özerk öğrenenler yetiştirilirken bir takım aşamalarda öğrenen rollerinin genişletilmesi gereklidir. Bu aşamalar (Chan, Akt. Sabancı,2007:5);

- öğrenme amaçlarını belirleme,
- bu amaçlara ulaşabilmek için gerekli olan öğrenme stratejilerini belirleme ya da geliştirme,
- çalışma planı hazırlama,
- öğrenmeleri üzerine düşünme (öğrenmedeki sorunlu alanları belirlemeyi içermektedir),
- ilgili kaynakları ve desteği belirleme,
- bireyin kendi gelişimini değerlendirmesidir.

Sheerin (1997:57) de bağımsız öğrenmenin ihtiyaçları analiz etme, amaçları belirleme, çalışma programı hazırlama, materyal ve aktivite seçme, danışman olmaksızın çalışma ve süreci değerlendirme gibi etkinlikleri içermesi gerektiğini belirtmektedir.

Benson'a göre özerk öğrenenlerin yetiştirilebilmesi ve özerk öğrenmenin geliştirilebilmesi için altı tür yaklaşım bulunmaktadır (2001;111-176):

- **Kaynak temelli yaklaşımlar;** öğrenenlerin eğitim malzemeleriyle olan bağımsız etkileşimini içerir. Kaynak temelli yaklaşımlar, öğrenenlere öğrenme planı hazırlamada, öğrenme materyali seçmede ve öğrenmeyi değerlendirmede kontrol sahibi olmalarına fırsat vermektedir. Öğrenenlerin seçimlerinde özgür olmaları en önemli noktadır.
- **Teknoloji temelli yaklaşımlar;** öğrenenlerin eğitim teknolojileri ile olan bağımsız etkileşimini kapsar. Öğrenen özerkliğinin gelişimine katkısı birçok yönden kaynak temelli yaklaşımlarinkine benzemektedir. En önemli fark öğrenme kaynaklarına ulaşmada teknoloji kullanımına odaklanmasıdır. Eğitim amaçlı teknoloji kullanımı ile öğrenen özerkliği arasında önemli bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Yabancı dil öğreniminde teknoloji kullanımı genellikle bilgisayar

destekli dil öğrenme başlığı altında ele alınmaktadır. Dil öğrenme sürecinde internetten yararlanma da bilgisayar destekli öğrenme gibi öğrenen özerkliğini destekleyen ve öz-düzenlemeli öğrenmeyi sağlayan unsurlardandır.

- **Öğrenen temelli yaklaşımlar;** öğrenende oluşması hedeflenen davranışsal ve psikolojik değişimleri içerir. Kaynak temelli ve teknoloji temelli yaklaşımların tersine bu yaklaşımlarda öğrenende öğrenmesini kontrol altına alma sırasında gösterdiği davranışsal ve psikolojik değişikliklerin üzerine odaklanılır. Öğrenen merkezli yaklaşımlarda öğrenen özerkliğinin geliştirilmesinde öğrenme stratejilerinin öğretimi ve öğrenimi üzerinde durulmaktadır. Strateji kullanımının öğrenme performansını ve öğrenen özerkliğini artırmada önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir.
- **Sınıf temelli yaklaşımlar;** sınıf içi öğrenmenin planlama ve değerlendirme aşamalarında öğrenen kontrolü üzerinde durur. Bu yaklaşımda, geleneksel öğretimde yer alan uygulamalardaki değişiklikler üzerine odaklanılmaktadır. Sınıf içi aktiviteler, öğrenmenin bilişsel kısmını ve öğrenmenin içeriğini belirleme aşamasını kontrol edebilme yeteneğinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Öğrenen özerkliğinin geliştirilmesi için öğrenene öğrenme sürecinde gerekli destek sağlanarak “karar verme” fırsatı verilmelidir.
- **Program temelli yaklaşımlar;** öğrenen kontrolünü program bütününe yayma üzerinde durur. Bu yaklaşımlarda, öğrenenin öğrenme içeriğinde ve öğrenme prosedüründe öğretmen ile işbirliği yaparak karar vermesi üzerinde durulmaktadır. Öğrenenin istek ve ihtiyaçlarına göre sürece bağlı izlenice kullanımına yer verilmektedir. Bu tarz izlencelerde önceden belirlenen bir içerik yoktur, içerik öğrenme süreci içerisinde şekillenmektedir. Bu yaklaşımın başarılı bir şekilde uygulanması için öğrenenin öğrenmesi ile ilgili karar verme aşamalarında açık ya da kapalı olarak desteklenmesi gereklidir.
- **Öğretmen temelli yaklaşımlar** ise öğrenenlerde özerkliği geliştirmede öğretmenin rolü ve bu konuyla ilgili öğretmen eğitimini içerir. Bu tür yaklaşımlarda ise öğrenenlere öğrenmeleri üzerinde daha çok kontrol sahibi olmalarına olanak sağlayan öğretmen rolü üzerinde durulmaktadır. Öğretmenin öğrenen özerkliğinin gelişimine katkı sağlayabilmesi için bu kavramın öğrenmede nasıl kullanılacağına dair bilgiye ve uygulama becerisine sahip olması gereklidir.

Benson yaklaşımların teker teker ele alınmasına rağmen uygulamada birleştiklerini belirtmektedir. Yukarıda yer alan yaklaşımları tam olarak birbirinden ayırmak mümkün olmamaktadır. Bu yaklaşımlardan bir bütün olarak yararlanıldığı takdirde özerklik kavramının gelişimine katkı sağlanabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Öğrenen Özerkliğinde Öğretmenin Rolü

Öğrenen özerkliği bir anda kazanılan ya da öğrenilen bir beceri değildir. Öğrenen özerkliğinin gelişebilmesi için bir süreç gereklidir. Yabancı dil öğrenme sürecinde öğrenenler genellikle neyi, nasıl, ne amaçla vs. öğrendiklerini sorgulamadan öğretmenlerinin gösterdiği biçimde öğrenmeye çalışmaktadırlar. Öğrenen özerkliği ile öğrenmedeki sorumluluk öğretmenden öğrenciye aktarılmaktadır. Öğrenen özerkliği öğretmen olmadan öğrenme anlamına gelmemekte; bu kavramla birlikte sadece öğretmenlerin rolü değişmektedir.

Benson'a göre birçok yabancı dil öğretmeni öğrenen özerkliğinin teoride iyi bir fikir olduğunu ama uygulamada idealist bir hedef olduğunu düşünmektedir ve Benson özerkliğin düşünüldüğü gibi idealist bir yaklaşım olmadığını aşağıdaki nedenlere bağlı olarak açıklamaya çalışmıştır (2001;104):

- Özerklik eğitim, psikoloji ve felsefi düşüncede hatırı sayılır bir gelenektir. Öğrenme psikolojisindeki araştırmalarla özerkliğin etkili öğrenme için gerekliliğine dair güçlü nedenler saptanmıştır.
- Dil eğitiminde özerklik kavramı teori ve uygulama seviyesinde iyi araştırılmış ve değişikliğe açık olduğu kanıtlanmıştır.
- Öğrenenlerin hem genel öğrenmede hem de dil öğrenimi alanlarında, öğrenmelerini kontrol altına alma eğilimleri olduğu ile ilgili kanıtlar özerklik kavramını desteklemektedir.
- Özerklik, öğrenme sürecinin çeşitli seviye ve yönlerini etkili bir şekilde kontrol edebilme yeteneği olarak tanımlanmıştır.

Yukarıda da ele alındığı gibi özerklik kavramı ile ilgili araştırmalar ve çalışmalar bu kavramın etkili öğretimin bir parçası olabileceğini ve öğreneni öğrenme sürecinin her adımına katmayı sağlayabileceğini göstermektedir.

Öğrenenlerin öğrenme sürecinde sorumluluk üstlenmelerini ve öğrenme süreçlerini aktif olarak yönetmelerini sağlamada yabancı dil öğretmenlerinin de katkısı bulunmaktadır. Yabancı dil eğitiminde öğrenen özerkliğinin geliştirilmesinde öğretmenlerin rolü, Littlewood tarafından şöyle açıklanmıştır (1997;81-85):

- Yabancı dil öğretmenleri, öğrencilerin bağımsız olarak dili kullanma ve gerçek durumlarda iletişim kurma becerilerini geliştirmeye yardımcı olmayı hedeflemelidirler.
- Yabancı dil öğretmenleri öğrencilere kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almada ve sınıf içinde ve dışındaki aktivitelerde anlamlı strateji kullanımını geliştirmede yardımcı olmayı amaçlamalıdır.
- Yabancı dil öğretmenleri, öğrencilerin iletişim ve bağımsız öğrenme becerilerini geliştirmeye yardımcı olurken ayrıca öğrencilerin özerkliğini geliştirmeye yardımcı olma amacına da ulaşmaya çalışmalıdırlar.

Voller (1997:110), öğretmenin özerkliği geliştirmedeki rolünün; öğrenme sürecine ilişkin öğrenenlerle fikir alışverişinde bulunmayı, öğrenene sorumluluk vermeyi ve kendi öğretimini değerlendirmeyi kapsadığını belirtmektedir. Özerk öğrenen bireyler yetiştirmek isteyen bir öğretmenin ilk önce kendisi özerk bir öğrenen olmalıdır. Öğrenen özerkliği öğretmeden çok öğrenmeye odaklanmayı, öğretici ve öğrenen rollerinde değişimi, kendini değerlendirmeyi ve geri bildirim vermeyi, sınıf çalışmalarında zengin bir öğrenme ortamı yaratmayı ve sınıf dışındaki yabancı dil öğrenme olanaklarından yararlanmayı kapsamaktadır (Aksu,2005:18). Benson (2001,26) öğretmenin rolünün öğrenme sürecini yönetmek değil bu sürece kaynaklık ve rehberlik etmek olduğunu belirtmiştir. Öğretmen, özerk öğrenmenin gerekliliğini anlamalı ve öğrenenlerin yabancı dil öğrenme farkındalığını artırma becerisine sahip olmalıdır.

Yapılandırmacılık ve Öğrenen Özerkliği

Yapılandırmacılık, son yıllarda eğitim alanında sıkça duyulan kavramlardan biridir. Yapılandırmacılık 20. yüzyılın başlarında gelişmeye ve araştırmalara, uygulamalara temel olmaya başlamış bir kuramdır (Açıkgöz,2006:60). Bu kavramın kökenleri Piaget'nin genetik epistemolojisine; Kelly'nin yapılandırmacılığına; yaparak öğrenme, durumlu öğrenmenin en önemli savunucularından olan J. Dewey'in pragmatizmine, yani toplumun değişen ihtiyaçlarını karşılamak için eğitimin yeniden yapılandırmasının gereğini içeren görüşlerine dayandırılmaktadır (Duman, 2004; 53).

Yapılandırmacılık; bilgi, bilginin doğası, nasıl bildiğimiz, bilginin yapılandırma sürecinin nasıl bir süreç olduğu, bu sürecin nelerden etkilendiği gibi konularla ilgilenmekte ve düşünceleri eğitimsel uygulamalara temel oluşturmaktadır (Açıkgöz,2006:60).

Candy (1991;21) yapılandırmacı kuramda bilginin öğretilemeyeceğini sadece öğrenilebileceğini belirtmiştir, çünkü bilgi öğrenen tarafından yapılandırılan önemli bir unsurdur. Yapılandırmacılıkta, bilginin öğrenen tarafından oluşturulan yapı olduğuna inanılır ve bu yapılar bireye özgüdür. Dolayısıyla, bir bireyin kendisi için oluşturduğu yapıları bir başkasına aktarması olanaksızdır (Açıkgöz,2006:64). Eğitim-öğretim etkinliklerinde öğrenciler, öğretmenlerinin anlattıklarını olduğu gibi değil kendi yorumladıkları gibi öğrenirler. Glatthorn'a göre yapılandırmacı öğrenme kuramının bazı ilkeleri aşağıdaki gibidir (Duman,2004;65):

- Öğrenme pasif bir alma süreci değil, aktif bir anlam oluşturma sürecidir.
- Öğrenme öznelidir.
- Öğrenme çevre koşullarına göre şekillenir.
- Öğrenme etkinliğinin niteliği, öğrenme sürecinde önemlidir.
- Öğrenme gelişimseldir.
- Öğrenme öğrenci merkezlidir ve süreklidir.

Benson ve Voller (1997;21) tarafından yapılandırmacılık, öğrenme sürecinde öğrenenlerin hedef dilde kendi yorumunu yapılandırmasına yardım etme olarak tanımlanmıştır ve bu nedenle öğrenenlerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olmaları

gerektiğini belirtmişlerdir. Yapılandırmacı yaklaşım, öğrenme sürecinde karar vermede bireysel sorumluluk üstlenme konusunda öğrenen özerkliğini destekleyen bir yaklaşımdır. Yabancı dil öğrenimi sadece kurallar, yapılar ve biçimler dizgesinin benimsenmesi değildir; her öğrenen kendi deneyim ve dünya görüşünü hedef dilde de yansıtabilmelidir. Yabancı dil öğrenme sürecinde başarılı olanlar kendi öğrenmelerinin denetimini ele alma becerisine sahip olan bireylerdir (Wenden ve Rubin;Akt.Aksu,2005;52). Öğrenenlerin dil öğrenme süreçlerini yönetebilmeleri ve öğrenmelerinde özerk bir birey olabilmeleri için gerekli olan öğrenme stratejilerini bilmeleri gerekmektedir.

Öğrenme Stratejileri

Öğrenme sürecinde aktif ve bağımsız olan öğrencilerin yetiştirilebilmesi için öğrencilerin neyi, niçin ve nasıl öğrendiğinin farkında olması gerekmektedir. Öğrencilerin başarıları büyük ölçüde kendi öğrenme yollarının farkında olmalarına ve kendi öğrenmelerini yönlendirebilmelerine bağlıdır. Bu durum, öğretim süreci içerisinde öğrencilere öğrenme ve çalışma stratejilerinin kazandırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır (Senemoğlu; 2005;557).

Strateji genel anlamıyla bir şeyi elde etmek amacıyla izlenen yol ya da amaca ulaşmak için geliştirilen bir planın uygulamasıdır (Vural;2004).

O'Malley ve Chamot (1990:1), öğrenme stratejilerini “bireylerin yeni bilgiyi kavramada, öğrenmede ve akıllarında tutmalarında kendilerine yardımcı olan özel düşünce ya da davranışlar” olarak tanımlamışlardır.

Gagne ve Driscoll ise öğrenme stratejilerini içsel-bilişsel ve yürütücü biliş süreçlerine dayalı olarak öğrenenin kendi öğrenmesinde ve öğrenmesini yönlendirmesinde kullandığı stratejiler olarak açıklamışlardır (Senemoğlu; 558).

Wenden (1998;18)'e göre öğrenme stratejileri, öğrenenlerin yeni bir dil öğrenirken kullandıkları zihinsel adımlar ya da işlemlerdir.

Rubin'e (Wenden ve Rubin, Akt.Hedge,1993;93) göre öğrenme stratejileri “bilginin edinilmesini, depolanmasını, yeniden kazanılmasını ve kullanımını kolaylaştıran bir takım etkinlikler, işlemler, planlar ve alışkanlıklar dizisidir”. Genel

olarak, öğrenme stratejisinin öğrenmeyi gerçekleştirmek için izlenen yollar olduğu söylenebilir (Açıkgöz,2003;67).

Dil öğrenme stratejileri; dil öğrenme sürecini kolaylaştıran bireye özgü çeşitli teknik, davranış ve taktiklerden oluşmaktadır. Öğrenme stratejileri öğrencilerin öğrenmelerini geliştirmede ve dil farkındalığını artırmada kullanılmaktadır.

Öğrenme Stratejilerinin Sınıflandırılması

Öğrenme stratejileri ile ilgili birçok farklı tanım yapılmıştır. Bu nedenle de öğrenme stratejileri araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde gruplandırılmıştır.

Öğrenme stratejileri varolan birçok sınıflamada iki temel gruba ayrılmaktadır. Bu gruplar aşağıdaki gibidir (Güven, 2004 :83):

- 1) *Bilişsel stratejiler*: Anlamlandırma ve örgütleme işlevlerini yerine getirerek yeni bilginin belleğe kaydedilmesini, düzenlenmesini ve gerektiğinde yeniden çağrılmasını sağlayan stratejilerdir.
- 2) *Biliş yönlendirici stratejiler*: Anlamaya hazırlanma, anlamayı izleme ve anlamayı yönlendirme başlıkları altında öğrenme işlemlerinin denetimini ve yönetimini gerçekleştiren stratejilerdir.

Kirby, öğrenme stratejilerini makro ve mikro olarak ayırmıştır. Makro stratejiler daha genel, duygusal ve kültürel etkenlerden etkilenen ve öğretimle değiştirilmesi güç olan stratejiler iken mikro stratejiler ise daha özel ve daha işe ilişkindir, öğretim yolu ile kazandırılabilen stratejilerdir (Açıkgöz,2005;71)

O'Malley ve Chamot öğrenme stratejilerini bilişsel, bilişüstü ve sosyo-duyuşal stratejiler olarak üçe ayırmaktadırlar.

- 1) *Bilişsel stratejiler*: Ön örgütleyiciler, doğrudan dikkat, seçici dikkat, kendini yönlendirme, ön hazırlık, kendini izleme ve kendini değerlendirme;
- 2) *Biliş ötesi stratejiler*: Yineleme, not tutma, çıkarımda bulunma, yeniden birleştirme, imgeleme, sunma, yapısallaştırma, anlamlandırma, aktarma ve sonuç çıkarma;
- 3) *Sosyo - duyuşal stratejiler*: İşbirliğinde bulunma ve merakı gidermek için sorular sorma gibi etkinlikleri içermektedir (Güven, 2004: 80-101).

Derry ve Murphy, öğrenme stratejilerini dört ana grupta toplamıştır. Bu stratejiler şu şekilde sıralanabilir (Güven,2004:81):

- 1) Maddeler, listeler ve yabancı sözcükleri belleme stratejileri,
- 2) Özel okul metinlerini okuma / çalışma stratejileri,
- 3) Aritmetik alanında uygulanabilen sorun çözme becerileri,
- 4) Her alana uygulanabilen duyuşsal destek stratejileri.

Gagne ise, öğrenme stratejilerini bilgi işleme kuramına uygun olarak ve içsel süreçlere göre beşe ayırmıştır. Bunlar aşağıdaki gibi açıklanabilir:

- 1) *Dikkat Stratejileri*: Anahtar sözcüklerin ya da temel görüşlerin altını çizme ve metin kenarına not alma gibi öğrenilecek bilginin üzerine dikkat çekmeyi sağlayan stratejiler.
- 2) *Kısa Süreli Bellekte Depolamayı Artırma Stratejileri*: Zihinsel yinleme, gruptama, grafik çizme, anahtar sözcük ya da ana fikirleri çıkarma, ana ve alt başlıkları çıkarma gibi stratejilerdir.
- 3) *Kodlamayı Güçlendirme Stratejileri*: Özetleme, not tutma, bilgi haritası çıkarma, bilgiyi çizelgeleştirme gibi stratejilerdir.
- 4) *Geri Getirmeyi Kolaylaştırma Stratejileri*: Benzetimler kurma, zihinde canlandırma, kendi kendine soru sorma gibi stratejilerdir.
- 5) *İzleme-Yönetme Stratejileri*: Bireyin kendi öğrenme ve düşünme yollarının bilincinde olması, kendi öğrenmesini etkili olarak sağlayan soru sorma ve kendi kendini denetlemesi gibi stratejilerdir (Gagne, 1988: 133-141).

Yabancı dil öğretimi alanında en çok kabul gören strateji sınıflandırması Oxford tarafından yapılmıştır. Oxford (1990,18-21) öğrenme stratejilerini “dolaylı” ve “dolaysız” olarak iki ana başlık altında gruplandırmıştır. Amaç dili doğrudan etkileyen dil öğrenme stratejilerine “dolaysız stratejiler” denilmiştir. Dolaysız stratejiler; “bellek stratejileri”, “bilişsel stratejiler”, “eksik giderme stratejileri” olarak üçe ayrılmaktadır. Dil öğrenme sürecine doğrudan etki etmeden bu süreci destekleyen ve yöneten stratejiler ise ‘dolaylı stratejiler’ olarak adlandırmıştır. Dolaylı stratejiler de “biliş ötesi stratejileri”, “duyuşsal stratejiler” ve “sosyal stratejiler” olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Oxford,1990:37).

Oxford’un (1990;8-135) yapmış olduğu sınıflandırma aşağıda gösterilmektedir:

a) Dolaysız stratejiler

1. *Bellek Stratejileri*: Bellek stratejilerinin görevi, öğrenenlerin yeni öğrenilen bilgileri depolamalarında ve gerektiğinde yeniden düzenlemelerinde yardımcı olmaktır. Bu stratejiler, öğrenilen bilgileri hatırlamaya ve bilgilerin hafızada tutulmasına yöneliktir.

Bellek stratejilerin alt gruplarını, zihinsel ilişkiler oluşturma, imge ve sesleri kullanma, gözden geçirme ve harekete geçme oluşturmaktadır.

2. *Bilişsel Stratejiler*: Bilişsel stratejiler, öğrenenlerin amaç dili birçok farklı yollar kullanarak anlamalarına ve kullanmalarına olanak sağlamaktadır. Bu stratejiler, öğrenilen bilgileri anlamaya yöneliktir. Pratik yapma, ileti alma ve gönderme, çözümleme ve neden gösterme, girdi ve çıktılar için yapı oluşturma bilişsel stratejilerin alt gruplarıdır.

3. *Eksik Giderme Stratejileri*: Eksik giderme stratejileri ise öğrenenlerin bilgi eksikliklerine karşın dili kullanmalarını mümkün kılmakta ve dil öğreniminde karşılaştıkları sorunların üstesinden gelmelerine yardımcı olmakta, iletişimi engelleyen zor durumlarla başa çıkmalarına sağlamaktadır.

Tahminde bulunma ile konuşma ve yazmadaki sınırlamaların üstesinden gelme bu stratejilerin alt grubunu oluşturmaktadır.

b) Dolaylı Stratejiler

1) *Biliş-ötesi Stratejiler*: Biliş ötesi stratejiler, öğrenenlerin kendi biliş düzeylerini düzenlemelerine ve ilerlemelerine odaklanmalarına; bu ilerlemelerini planlamalarına ve değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır. Biliş ötesi stratejilerin; öğrenmeyi merkez alma, öğrenmeyi düzenleme ve planlama, öğrenmeyi değerlendirme gibi alt grupları bulunmaktadır.

2) *Duyuşsal Stratejiler*: Duyuşsal stratejiler, öğrenenlerin duygularıyla ilgili olup onların özgüvenlerini ve dil öğrenimine aktif bir biçimde katılmalarını sağlamada ihtiyaç duydukları çabayı geliştirmektedir. Öğrenenlerin duygularını, güdülenmelerini ve davranışlarını düzenlemeye yardımcı olmaktadır. Endişeyi azaltma, kendi kendini cesaretlendirme ve duygusal tansiyonunu ölçme bu stratejilerin alt gruplarıdır.

3) *Sosyal Stratejiler*: Sosyal stratejiler ise öğrenenlere, başkalarıyla etkileşim yoluyla öğrenmelerine destek olmaktadır. Soru sorma, başkalarıyla işbirliği yapma ve empati kurma sosyal stratejilerin alt gruplarını oluşturmaktadır.

Bilginin edinimi, saklanması, yeniden kazanımı ve kullanımına yeniden yardımcı olabilmek için kullanılan işlemler olan dil öğrenme stratejileri dil öğreniminde öğrenenlerin iletişimsel yeterliliklerinin gelişmesi ve öğretmenleri olmadan kendi kendilerine de öğrenebilmelerini sağlamada önemli bir yere sahiptir. Öğrenenler kendi öğrenme süreçlerini anlamaya başladıklarında ve bu süreç üzerinde kontrol sahibi olabildiklerinde öğrenmelerinin sorumluluğunu kendi üzerlerine daha fazla alma eğiliminde olmaktadır (Presley ve Afflerbach; Akt. Hiçyılmaz,2006:9).

Özerk öğrenen bireylerin kendi öğrenmeleri üzerinde sorumluluk sahibi olabilmeleri için nasıl öğrendiklerinin farkında olmaları gereklidir. Bu farkındalık öğrenme stratejilerinin etkin bir şekilde kullanılması ile elde edilebilir.

Bilişsel stratejilerin kullanımı biliş ötesi stratejilerin kullanımına göre öğrenen özerkliğinde daha az bir etkiye sahiptir. Bilişsel stratejiler dil öğrenimi sırasında öğrenen tarafından kullanılan dolaysız işlemleri içermektedir (Benson,2001;81). Biliş ötesi stratejiler ise öğrenme süreci hakkında düşünme, öğrenmeyi planlama, anlamayı gözlemlleme, dil öğrenme etkinlikleri tamamlandığında öğrenmeyi değerlendirmeyi içermektedir. Bu stratejiler, dil öğrenmeyi denetlemek, düzenlemek veya yönlendirmek amacıyla kullanılır (Wenden ve Rubin, Akt. Hiçyılmaz:23). Biliş ötesi stratejilerinin içermiş olduğu planlama, gözlemlleme, değerlendirme gibi davranışların alanyazında öğrenen özerkliği ile daha ilgili olduğu O'Malley ve Chamot (Akt.Thanasoulas,2001) tarafından belirtilmiştir.

Bu alanda yapılan çeşitli araştırmalar (White;1995,Cotterall;1999, Reinders;2000) biliş ötesi öğrenme stratejilerinin öğrenme süreci içerisinde öğrenenler tarafından etkili bir biçimde kullanılmasının öğrenen özerkliğini geliştirdiğini göstermektedir. Özerk öğrenen bireylerin kendi öğrenmeleri üzerinde sorumluluk sahibi olabilmeleri için nasıl öğrendiklerinin farkında olmaları gereklidir. Yukarıda yer alan

bilgiler doğrultusunda, öğrenen özerkliğinin geliştirilmesinde öğrenenlerin biliş ötesi stratejilerini etkin bir şekilde kullanmalarının gerekli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

BÖLÜM III

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçları ve veri çözümleme teknikleri yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Bu çalışmada, Ortaöğretimde okutulan İngilizce dersinde 9. ve 11. sınıf öğrencileri ile İngilizce öğretmenlerinin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşleri incelenmiştir.

Evren

Araştırmanın evrenini; 2007-2008 eğitim-öğretim yılı Edirne İli'nde bulunan MEB'e bağlı resmi Anadolu Liseleri'nin 9. ve 11. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler ile bu okullarda görev yapan İngilizce öğretmenleri oluşturmaktadır. Edirne ilinde bulunan toplam 21 Anadolu Lisesi ve bu liselerde öğrenim gören 4000 9. ve 11. sınıf öğrencisi ile 80 İngilizce öğretmeni tespit edilmiştir.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, Edirne İline bağlı Merkez İlçe ile Uzunköprü, Keşan ve Havsa İlçeleri'ndeki resmi Anadolu Liseleri'nin 9. ve 11. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler ile bu okullarda görev yapan İngilizce öğretmenleri oluşturmaktadır. Uygulamalar 15 Anadolu Lisesinde yapılmıştır. Uygulama sırasında mevcut 688 öğrenciye ve 65 öğretmene ulaşılması hedeflenmiştir.

Veriler ve Toplanması

Araştırma; 2007-2008 eğitim-öğretim yılı II. yarı yılında Edirne İl'i merkezi, Uzunköprü, Keşan ve Havsa ilçelerinde uygulanmıştır. Öğrencilerin görüşlerinde yaşlarına göre bir değişiklik olup olmadığını belirlemek için iki farklı sınıf düzeyi seçilmiştir. İlk olarak anketlerin 9. ve 12. sınıf öğrencilerine uygulanması düşünülmüştür. Yapılan araştırmalar sonucunda ortaöğretim eğitim süresinin 4 yıla çıkması ile liselerde yeni sisteme göre 12. sınıf olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle 12. sınıf öğrencileri yerine 11. sınıf öğrencilerine uygulama yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırma için 21 Anadolu Lisesi tespit edilmiştir. Bu okullar içerisinde yeni sisteme göre 11. sınıfı olmayan üç okul çıkarılmıştır. Araştırmada 18 Anadolu Lisesi içerisinde de random yöntemiyle seçilen 3 Anadolu Lisesi pilot uygulama için belirlenmiştir.

Pilot uygulama esnasında 141 öğrenci ve 10 öğretmene ulaşılarak ölçeklerin güvenilirliği hesaplanmıştır. Öğrenen Özerkliği Öğrenci Anketi'nin Cronbach Alpha değeri 0,90; Öğretmen Anketi'nin Cronbach Alpha değeri 0,91 olarak bulunmuştur. Koçak (2003)'in araştırmasında kullandığı anketin Cronbach Alpha değeri 0,82; Yıldırım (2005)'in öğrencilere uygulamış olduğu anketin Cronbach Alpha değeri 0,88, öğretmen adaylarına uygulamış olduğu anketin Cronbach Alpha değeri 0,89 olarak hesaplanmıştır.

Pilot uygulama sonrası anketler geriye kalan 15 Anadolu Lisesi'nde uygulanmıştır. Tek şubeli okullar göz önünde bulundurularak, uygulama her okuldan birer 9. sınıfa ve 11. sınıfa yapılmıştır. Uygulama sırasında mevcut 688 öğrenciye ve 65 öğretmene ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak ölçeklerin yanlış doldurulması ve devamsızlık nedeniyle 12 öğrenciden ve araştırmaya katılmak istemeyen 5 öğretmenden veri elde edilememiştir. Bu nedenle, araştırma verilerinin çözümünde 676 öğrenci ve 60 öğretmenden elde edilen veriler kullanılmıştır.

Araştırma verileri öğrenen özerkliği ile ilgili olarak hazırlanan Öğrenci Anketi ve Öğretmen Anketi ile toplanmıştır. Anketlerin hazırlanmasında Koçak (2003)'ın üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlamış olduğu anketten ve Yıldırım (2005)'in yüksek lisans tezinde öğrencilerin ve öğretmen adaylarının öğrenen özerkliği ile ilgili görüşlerini belirlemek için kullanmış olduğu anketlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerle ilgili ayrıntılı bilgi aşağıda verilmiştir.

Öğrenci Anketi

Araştırmada öğrencilerin görüşlerini belirlemek için uygulanan anket; kişisel bilgiler, sorumluluklar, beceriler, ders dışı etkinlikler ve strateji kullanımı olmak üzere beş bölüm içermektedir. Ölçek, toplam 38 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin III., IV. ve V. bölümü beşli Likert tipindedir.

Öğretmen Anketi

Öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla uygulanan anket; kişisel bilgiler, sorumluluklar, beceriler ve ders dışı etkinlikler olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Ölçek, toplam 30 madde içermektedir. Ölçeğin III. ve IV. bölümü beşli Likert biçimindedir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri gerekli izinler alındıktan ve uygulama zamanları belirlendikten sonra ders saatleri içerisinde toplanmıştır. Ölçeklerin uygulanması araştırmacı tarafından bir ders saati (40 dakika) süresinde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen veriler Statistica 7.0 for Windows paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesi amacıyla aşağıdaki istatistiksel teknikler kullanılmıştır:

1. Aritmetik Ortalama
2. Yüzde
3. Standart Sapma
4. Bağımsız gruplarda t test
5. Kay-kare testi

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde her bir alt problemle ilgili olarak istatistiksel tekniklerle yapılan çözümlemeler sonucu elde edilen bulgulara ve bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

9. Sınıf Öğrencileri İle İngilizce Öğretmenlerinin Öğrenen Özerkliği İle İlgili Görüşleri

Anadolu Liselerinin 9. sınıf öğrencileri ile İngilizce öğretmenlerinin öğrenen özerkliği ile ilgili görüş farkını belirlemek için öncelikle sorumluluklar bölümündeki her bir maddenin yüzdeleri, değişkenler arası anlamlı bir ilişki olup olmadığı belirlemek için kay kare testi; beceriler ve etkinlikler bölümlerindeki her bir maddenin de aritmetik ortalaması ve standart sapması hesaplanmış, aritmetik ortalamalar arası farkın önemli olup olmadığını belirlemek için t testi yapılmıştır. Bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 4.1 9. Sınıf Öğrencileri ile Öğretmenlerin Sorumluluklar ile İlgili Görüşlerinin
Yüzde ve Kay –Kare Testi Sonuçları

9.SINIF	9.Sınıf Öğrenci				Öğretmen				χ^2	P
	Öğrencinin		Öğretmenin		Öğrencinin		Öğretmenin			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	sayı	%		
1) Öğrencinin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini arttırmak	67	18,7	291	81,3	10	16,7	50	83,3	0,040	0,842
2) İngilizce öğreniminde öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerini tespit etmek	63	17,6	295	82,4	3	5	57	95	5,223	0,22*
3) İngilizce dersinin amaçlarına karar vermek	120	33,5	238	66,5	2	3,3	58	96,7	21,219	<0,001*
4) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenileceğine karar vermek	35	9,8	323	90,2	0	0	60	100	5,191	0,023*
5) İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	57	15,9	301	84,1	3	5	57	95	4,137	0,42*
6) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermek	65	18,2	293	81,8	10	16,7	50	83,3	0,009	0,923
7) İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	63	17,6	295	82,4	3	5	57	95	5,223	0,022*
8) Öğrencinin öğrenme performansını değerlendirmek	14	3,9	344	96,1	2	3,3	58	96,7	0,001	1,000
9) Öğrencinin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar vermek	181	50,6	177	49,4	44	73,3	16	26,7	10,724	<0,001*
10) Öğrencinin İngilizce dersinde gelişme kaydetmesini sağlamak	88	24,6	270	75,4	17	28,3	43	71,7	0,211	0,646
11) Öğrencinin ders dışında da İngilizce’de gelişim kaydetmesini sağlamak	230	64,2	128	35,8	46	76,7	14	23,3	3,002	0,083

(*) Fark önemli $P < 0,05$

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi;” İngilizce öğreniminde öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerini tespit etme”(9.sınıf %17,6, öğretmen %5), “İngilizce dersinin amaçlarına karar verme”(9.sınıf %33,5, öğretmen %3,3), “Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenileceğine karar verme”(9.sınıf %9,8, öğretmen %0), “İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçme”(9.sınıf %15,9, öğretmen %5), “İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçme” (9.sınıf %17,6, öğretmen %5) ve “Öğrencinin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar verme” (9.sınıf %50,6, öğretmen %73,3) maddelerine verilen cevaplarda 9. sınıf öğrencileri ile öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. “Öğrencinin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini arttırma” (9.sınıf %18,7, öğretmen %16,7), “Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar verme” (9.sınıf %18,2, öğretmen %16,7), “Öğrencinin öğrenme performansını değerlendirme”(9.sınıf %3,9, öğretmen %3,3), “Öğrencinin İngilizce dersinde gelişme kaydetmesini sağlama”(9.sınıf %24,6, öğretmen %28,3) ve “Öğrencinin ders dışında da İngilizce’de gelişim kaydetmesini sağlama” (9.sınıf %64,2, öğretmen %76,7) maddelerine verilen cevaplarda ise öğrencilerle öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 4.2 9.Sınıf Öğrencileri ile Öğretmenlerin Becerilerle ilgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

	9.Sınıf ($\bar{x} \pm s$)	Öğretmen ($\bar{x} \pm s$)	T	P
1) Ders içi aktivite seçiminde	3,65 \pm 0,992	3,20 \pm 0,777	3,984	<0.001*
2) Ders dışı aktivite seçiminde	3,79 \pm 1,006	3,02 \pm 0,854	6,325	<0.001*
3) İngilizce ders amaçlarını belirlemede	3,56 \pm 0,999	2,87 \pm 0,999	5,007	<0.001*
4) Ders dışındaki öğrenme amaçlarını belirlemede	3,65 \pm 1,065	2,78 \pm 0,958	5,938	<0.001*
5) İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçiminde	3,46 \pm 1,116	3,12 \pm 0,904	2,633	0.010*
6) Ders dışında öğrenmeyi sağlayacak materyal seçiminde	3,41 \pm 1,098	2,95 \pm 0,999	3,238	0.002*
7) Kendi öğrenmemi değerlendirmede	3,80 \pm 1,098	3,05 \pm 0,910	5,695	< 0.001*
8) İngilizcedeki zayıf ve güçlü yönlerimi tespit etmede	3,67 \pm 1,172	3,12 \pm 0,976	3,964	< 0.001*
9) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğreneceğime karar vermede	3,25 \pm 1,107	2,97 \pm 0,956	2,105	0.030*
10) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermede	3,30 \pm 1,152	2,88 \pm 0,922	3,149	0.002*

(*) Fark önemli P<0,05

Tablo 4.2'ye göre; “Ders içi aktivite seçimi”(9.sınıf 3,65, öğretmen 3,20), “Ders dışı aktivite seçimi” (9.sınıf 3,79, öğretmen 3,02), “İngilizce ders amaçlarını belirleme”(9.sınıf 3,56, öğretmen 2,87), “Ders dışındaki öğrenme amaçlarını belirleme”(9.sınıf 3,65, öğretmen 2,78), “İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçimi”(9.sınıf 3,46, öğretmen 3,12), “Ders dışında öğrenmeyi sağlayacak materyal seçimi”(9.sınıf 3,41, öğretmen 2,95), “Kendi öğrenmemi değerlendirme”(9.sınıf 3,80, öğretmen 3,05), “İngilizcedeki zayıf ve güçlü yönlerimi tespit etme” (9.sınıf 3,67, öğretmen 3,12), “Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğreneceğime karar verme” (9.sınıf 3,25, öğretmen 2,97) ve “Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar verme”(9.sınıf 3,30, öğretmen 2,88) maddelerinde öğrencilerle öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin bu maddelerde yer alan cevapların ortalama değerleri “orta” ile “iyi” arasında dağılım gösterirken; öğretmenlerin vermiş olduğu cevapların ortalama değerleri ise “kötü” ile “orta” arasında bir dağılım göstermektedir.

Tablo 4.3 9. Sınıf Öğrencileri ile Öğretmenlerin Etkinliklerle ilgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

Öğrenci	Öğretmen	9.Sınıf ($\bar{x} \pm s$)	Öğretmen ($\bar{x} \pm s$)	T	P
1) Zorunlu olmayan ödevleri yaparım.	Zorunlu olmayan ödevleri yapmaya teşvik ederim.	2,95 \pm 1,162	3,55 \pm 0,891	-3,798	<0.001*
2) İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışırım.	İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışmaya teşvik ederim.	3,75 \pm 1,077	4,53 \pm 0,596	-8,143	<0.001*
3) İnternet’te İngilizceyi kullanırım (sohbet, araştırma vs.) .	İnternet’te İngilizce kullanmaya (sohbet, araştırma vs.) teşvik ederim.	3,36 \pm 1,337	3,83 \pm 0,994	-3,247	0.002*
4) İngilizce film ya da TV programları seyrederim.	İngilizce film ya da TV programları seyrederim için teşvik ederim.	3,18 \pm 1,275	4,20 \pm 0,840	-8,000	<0.001*
5)İngilizce yazılı materyaller (magazin, kitap, gazete gibi) okurum.	İngilizce yazılı materyaller (magazin, kitap, gazete gibi) okumaya teşvik ederim.	2,81 \pm 1,218	4,15 \pm 0,994	-11,045	<0.001*
6)Arkadaşlarımla İngilizce pratik yaparım.	Arkadaşları ile İngilizce pratik yapmalarını teşvik ederim.	2,65 \pm 1,234	4,17 \pm 0,740	-13,102	<0.001*
7)İngilizce günlük tutarım.	İngilizce günlük tutmalarını teşvik ederim.	1,55 \pm 1,041	3,42 \pm 1,139	-12,697	<0.001*
8)Fırsat buldukça yabancılarla İngilizce konuşurum.	Yabancılarla İngilizce konuşmalarını teşvik ederim.	2,77 \pm 1,379	4,17 \pm 0,827	-10,778	<0.001*
9) İngilizce şarkı dinlerim.	İngilizce şarkı dinlemeleri için teşvik ederim.	4,01 \pm 1,126	4,22 \pm 0,846	-1,332	0.184

(*) Fark önemli P<0,05

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi, “Zorunlu olmayan ödevleri yapmaya teşvik ederim”(3,55), “İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışmaya teşvik ederim” (4,53), “İnternet’te İngilizce kullanmaya (sohbet, araştırma vs.) teşvik ederim”(3,83), “İngilizce film ya da TV programları seyrederim için teşvik ederim”(4,20), “İngilizce yazılı materyaller (magazin, kitap, gazete gibi) okumaya teşvik ederim”(4,15), “Arkadaşları ile İngilizce pratik yapmalarını teşvik ederim”(4,17), “İngilizce günlük tutmalarını teşvik ederim”(3,42) ve “Yabancılarla İngilizce konuşmalarını teşvik ederim”(4,17) maddelerine öğretmenlerin vermiş oldukları cevapların ortalama değerleri “sık sık” ile “her zaman” arasında bir dağılıma sahiptir. İngilizce öğretmenlerinin 9. sınıf öğrencilerini ders dışında da İngilizce ile ilgilenmeleri amacı ile çeşitli etkinlikler gerçekleştirmeleri için sıklıkla teşvik ettikleri belirlenmiştir.

9. sınıf öğrencilerinin “Zorunlu olmayan ödevleri yaparım”(2,95), “İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışırım” (3,75), “İnternet’te İngilizce (sohbet, araştırma vs) kullanırım ”(3,36), “İngilizce film ya da TV programları seyrederim”(3,18), “İngilizce yazılı materyaller (magazin, kitap, gazete gibi) okurum”(2,81), “Arkadaşlarımla İngilizce pratik yaparım”(2,65), “İngilizce günlük tutarım”(1,55) ve “Fırsat buldukça

yabancılarla İngilizce konuşurum ”(2,77) maddelerine vermiş oldukları cevapların ortalama değerleri “nadiren” ile “sık sık” arasında bir dağılım göstermektedir. Elde edilen sonuçlara göre yukarıda yer alan maddelerde öğrenci ve öğretmen görüşlerinde anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

9. maddede yer alan öğretmenlerin öğrencileri “İngilizce şarkı dinlemeleri için teşvik etme” (öğretmen 4,22) ve öğrencilerin “İngilizce şarkı dinleme”(öğrenci 4,01) etkinliği ile görüşlerinin uyumlu olduğu saptanmıştır.

11. Sınıf Öğrencileri İle İngilizce Öğretmenlerinin Öğrenen Özerkliği İle İlgili Görüşleri

Anadolu Liselerinin 11. sınıf öğrencileri ile İngilizce öğretmenlerinin öğrenen özerkliği ile ilgili görüş farkını belirlemek için öncelikle sorumluluklar bölümündeki her bir maddenin yüzdeleri, değişkenler arası anlamlı bir ilişki olup olmadığı belirlemek için kay kare testi; beceriler ve etkinlikler bölümlerindeki her bir maddenin de aritmetik ortalaması ve standart sapması hesaplanmış, aritmetik ortalamalar arası farkın önemli olup olmadığını belirlemek için ise t testi yapılmıştır. Bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 4.4 11. Sınıf Öğrencileri ile Öğretmenlerin Sorumluluklar ile İlgili Görüşlerinin
Yüzde ve Kay –Kare Testi Sonuçları

	11.Sınıf Öğrenci				Öğretmen				χ^2 P	
	Öğrencinin		Öğretmenin		Öğrencinin		Öğretmenin			
	Sayı	%	Sayı	%	sayı	%	Sayı	%		
1) Öğrencinin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini arttırmak	50	15.7	268	84,3	10	16,7	50	83,3	0,001	1,000
2) İngilizce öğreniminde öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerini tespit etmek	47	14,8	271	85,2	3	5	57	95	3,397	0,065
3) İngilizce dersinin amaçlarına karar vermek	110	34,6	208	65,4	2	3,3	58	96,7	22,178	0,001*
4) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenileceğine karar vermek	23	7,2	295	92,8	0	0	60	100	4,621	0,016*
5) İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	53	16,7	265	83,3	3	5	57	95	4,559	0,033*
6) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermek	50	15,7	268	84,3	10	16,7	50	83,3	0,001	1,000
7) İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	38	11,9	280	88,1	3	5	57	95	1,854	0,173
8) Öğrencinin öğrenme performansını değerlendirmek	19	6	299	94	2	3,3	58	96,7	0,671	0,323
9) Öğrencinin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar vermek	177	55,9	141	44,3	44	73,3	16	26,7	5,785	0,016*
10) Öğrencinin İngilizce dersinde gelişme kaydetmesini sağlamak	77	24,2	241	75,8	17	28,3	43	71,7	0,264	0,607
11) Öğrencinin ders dışında da İngilizce’de gelişim kaydetmesini sağlamak	216	67,9	102	32,1	46	76,7	14	23,3	1,426	0,232

(*) Fark önemli $P < 0,05$

Tablo 4.4’e göre, “İngilizce dersinin amaçlarına karar verme” (11.sınıf %34,6, öğretmen %3,3), “Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenileceğine karar verme” (11.sınıf % 7,2, öğretmen %0), “İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçme” (11.sınıf %16,7, öğretmen %5) ve “Öğrencinin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar verme” (11.sınıf %55,9, öğretmen %73,3) maddelerinde yer alan sorumlulukları paylaşma konusunda 11. sınıf öğrencileri ile İngilizce öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farka rastlanmıştır ($P < 0,05$).

“İngilizce öğreniminde öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerini tespit etme”(11.sınıf %14,8, öğretmen %5), “İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçme” (11.sınıf %11,9, öğretmen %5), “Öğrencinin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini arttırma” (11.sınıf %15,7, öğretmen %16,7), “Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar verme” (11.sınıf %15,7, öğretmen %16,7), “Öğrencinin öğrenme performansını değerlendirme”(11.sınıf %6, öğretmen %3,3), “Öğrencinin İngilizce dersinde gelişme

kaydetmesini sağlama” (11.sınıf %24,2, öğretmen %28,3) ve “Öğrencinin ders dışında da İngilizce’de gelişim kaydetmesini sağlama” (11.sınıf %67,9, öğretmen %76,7) maddelerine verilen cevaplarda ise 11.sınıf öğrencileri ile İngilizce öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 4.5 11. Sınıf Öğrencileri ile Öğretmenlerin Becerilerle ilgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

	11.Sınıf ($\bar{x} \pm s$)	Öğretmen ($\bar{x} \pm s$)	T	P
1) Ders içi aktivite seçiminde	3,71 \pm 0,894	3,20 \pm 0,777	4,139	<0.001*
2) Ders dışı aktivite seçiminde	3,58 \pm 1,212	3,02 \pm 0,854	4,316	<0.001*
3) İngilizce ders amaçlarını belirlemede	3,45 \pm 1,006	2,87 \pm 0,999	4,122	<0.001*
4)Ders dışındaki öğrenme amaçlarını belirlemede	3,49 \pm 1,153	2,78 \pm 0,958	5,044	<0.001*
5) İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçiminde	3,43 \pm 1,054	3,12 \pm 0,904	2,426	0.017*
6)Ders dışında öğrenmeyi sağlayacak materyal seçiminde	3,47 \pm 1,131	2,95 \pm 0,999	3,631	<0.001*
7) Kendi öğrenmemi değerlendirmede	3,86 \pm 1,066	3,05 \pm 0,910	6,158	<0.001*
8) İngilizcedeki zayıf ve güçlü yönlerimi tespit etmede	3,81 \pm 1,092	3,12 \pm 0,976	4,613	<0.001*
9) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğreneceğime karar vermede	3,24 \pm 1,054	2,97 \pm 0,956	1,862	0.063
10) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermede	3,43 \pm 1,077	2,88 \pm 0,922	4,101	<0.001*

(*) Fark önemli P<0,05

Tabloda 4.5’te; “Ders içi aktivite seçimi”(öğrenci 3,71,öğretmen 3,20), “Ders dışı aktivite seçimi” (öğrenci 3,58, öğretmen 3,02), “İngilizce ders amaçlarını belirleme”(öğrenci 3,45, öğretmen 2,87), “Ders dışındaki öğrenme amaçlarını belirleme”(öğrenci 3,49, öğretmen 2,78), “İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçimi”(öğrenci 3,43, öğretmen 3,12), “Ders dışında öğrenmeyi sağlayacak materyal seçimi”(öğrenci 3,47, öğretmen 2,95), “Kendi öğrenmemi değerlendirme”(öğrenci 3,86, öğretmen 3,05) , “İngilizcedeki zayıf ve güçlü yönlerimi tespit etme” (öğrenci 3,81, öğretmen 3,12) ve “Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar verme”(öğrenci 3,43,öğretmen 2,88) maddelerinde 11. sınıf öğrencileri ile öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (P<0,05). Öğrencilerin bu maddelerde yer alan beceriler hakkında verdikleri cevapların ortalama değerleri “orta” ile “iyi” arasında dağılım gösterirken; öğretmenlerin vermiş olduğu cevapların ortalama değerleri ise “kötü” ile “orta” arasında bir dağılıma sahiptir. “Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğreneceğime karar verme” (öğrenci 3,24, öğretmen 2,97)

maddesinde 11. sınıf öğrencileri ile öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bu maddede öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin uyumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 4.6 11.Sınıf Öğrencileri ile Öğretmenlerin Etkinliklerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

Öğrenci	Öğretmen	11.Sınıf ($\bar{x} \pm s$)	Öğretmen ($\bar{x} \pm s$)	T	P
1) Zorunlu olmayan ödevleri yaparım.	Zorunlu olmayan ödevleri yapmaya teşvik ederim.	2,57 \pm 1,092	3,55 \pm 0,891	-6,536	<0.001*
2) İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışırım.	İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışmaya teşvik ederim	3,47 \pm 1,139	4,53 \pm 0,596	-10,652	<0.001*
3) İnternet’te İngilizceyi kullanırım (sohbet, araştırma vs.)	İnternet’te İngilizce kullanmaya (sohbet, araştırma vs.) teşvik ederim	3,53 \pm 1,193	3,83 \pm 0,994	-2,064	0.042*
4) İngilizce film ya da TV programları seyrederim.	İngilizce film ya da TV programları seyretmeleri için teşvik ederim	3,16 \pm 1,278	4,20 \pm 0,840	-8,023	<0.001*
5) İngilizce yazılı materyaller (magazin, kitap, gazete gibi) okurum.	İngilizce yazılı materyaller (magazin, kitap, gazete gibi) okumaya teşvik ederim.	2,53 \pm 1,188	4,15 \pm 0,799	-13,159	<0.001*
6) Arkadaşlarımla İngilizce pratik yaparım.	Arkadaşları ile İngilizce pratik yapmalarını teşvik ederim	2,31 \pm 1,127	4,17 \pm 0,740	-16,166	<0.001*
7) İngilizce günlük tutarım.	İngilizce günlük tutmaları için teşvik ederim.	1,26 \pm 0,695	3,42 \pm 1,139	-14,166	<0.001*
8) Fırsat buldukça yabancılarla İngilizce konuşurum.	Yabancılarla İngilizce konuşmalarını teşvik ederim.	2,71 \pm 1,352	4,17 \pm 0,827	-11,121	<0.001*
9) İngilizce şarkı dinlerim.	İngilizce şarkı dinlemeleri için teşvik ederim.	3,92 \pm 1,152	4,22 \pm 0,846	-2,328	0.022*

(*) Fark önemli P<0,05

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi “Zorunlu olmayan ödevleri yapmaya teşvik ederim”(3,55), “İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışmaya teşvik ederim” (4,53), “İnternet’te İngilizce kullanmaya (sohbet, araştırma vs.) teşvik ederim”(3,83), “İngilizce film ya da TV programları seyretmeleri için teşvik ederim”(4,20), “İngilizce yazılı materyaller (magazin, kitap, gazete gibi) okumaya teşvik ederim”(4,15), “Arkadaşları ile İngilizce pratik yapmalarını teşvik ederim”(4,17), “İngilizce günlük tutmaları için teşvik ederim”(3,42), “Yabancılarla İngilizce konuşmalarını teşvik ederim”(4,17) ve “İngilizce şarkı dinlemeleri için teşvik ederim” (4,22) maddelerine öğretmenlerin vermiş oldukları cevapların ortalama değerleri “sık sık” ile “her zaman” arasında bir dağılım göstermektedir. İngilizce öğretmenlerinin 11. sınıf öğrencilerini

İngilizcelerini geliştirmek amacıyla ders dışı çeşitli etkinliklerle ilgilenmeleri konusunda sık sık teşvik etmekte oldukları belirlenmiştir.

11. sınıf öğrencilerinin “Zorunlu olmayan ödevleri yaparım”(2,57), “İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışırım” (3,47), “İnternet’te İngilizce(sohbet, araştırma vs.) kullanırım ”(3,53), “İngilizce film ya da TV programları seyredirim”(3,16), “İngilizce yazılı materyaller (magazin, kitap, gazete gibi) okurum”(2,53), “Arkadaşlarım ile İngilizce pratik yaparım”(2,31), “İngilizce günlük tutarım”(1,26), “Fırsat buldukça yabancılarla İngilizce konuşurum ”(2,71) ve “İngilizce şarkı dinlerim” (3,92) maddelerine vermiş oldukları cevapların ortalama değerleri “nadiren” ile “sık sık” arasında bir dağılım göstermektedir.

Elde edilen verilere göre etkinliklerle ilgili maddelere verilen cevaplarda 11. sınıf öğrencileri ile öğretmenlerin görüşleri arasındaki farkın anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır ($P<0,05$).

9. Sınıf Öğrencileri İle 11. sınıf Öğrencilerinin Öğrenen Özerkliği İle İlgili Görüşleri

Anadolu Liselerinin 9. sınıf öğrencileri ile 11. sınıf öğrencilerinin öğrenen özerkliği ile ilgili görüş farkını belirlemek için öncelikle sorumluluklar bölümündeki her bir maddenin yüzdeleri, değişkenler arası anlamlı bir ilişki olup olmadığı belirlemek için kay kare testi; beceriler, etkinlikler ve stratejiler bölümlerindeki her bir maddenin de aritmetik ortalaması ve standart sapması hesaplanmış, aritmetik ortalamalar arası farkın önemli olup olmadığını belirlemek t testi yapılmıştır. Bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 4.7 9. Sınıf Öğrencileri ile 11. Sınıf Öğrencilerinin Sorumluluklar ile İlgili Görüşlerinin Yüzde ve Kay –Kare Testi Sonuçları

	9.Sınıf				11.sınıf				χ^2		P	
	Öğrencinin		Öğretmenin		öğrencinin		Öğretmenin					
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	ayı	%				
1) Öğrencinin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini arttırmak	67	18,7	291	81,3	50	15,7	268	84,3	0,855	0,355		
2) İngilizce öğreniminde öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerini tespit etmek	63	17,6	295	82,4	47	14,8	271	85,2	0,786	0,375		
3) İngilizce dersinin amaçlarına karar vermek	120	33,5	238	66,5	110	34,6	208	65,4	0,045	0,832		
4) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenileceğine karar vermek	35	9,8	323	90,2	23	7,2	295	92,8	1,084	0,298		
5) İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	57	15,9	301	84,1	53	16,7	265	83,3	0,025	0,875		
6) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermek	65	18,2	293	81,8	50	15,7	268	84,3	0,544	0,461		
7) İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	63	17,6	295	82,4	38	11,9	280	88,1	4,227	0,025*		
8) Öğrencinin öğrenme performansını değerlendirmek	14	3,9	344	96,1	19	6	299	94	1,133	0,287		
9) Öğrencinin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar vermek	181	50,6	177	49,4	177	55,7	141	44,3	1,561	0,212		
10) Öğrencinin İngilizce dersinde gelişme kaydetmesini sağlamak	88	24,6	270	75,4	77	24,2	241	75,8	0,000	0,983		
11) Öğrencinin ders dışında da İngilizce’de gelişim kaydetmesini sağlamak	230	64,2	128	35,8	216	67,9	102	32,1	1,015	0,177		

(*) Fark önemli $P < 0,05$

Tablo 4.7’de olduğu gibi, 7. maddede yer alan “İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçme” (9.sınıf öğrenci %17,6, 11. sınıf öğrenci %11,9) konusunda 9. sınıf öğrencileri ile 11. sınıf öğrencilerinin düşünceleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($P < 0,05$). 9. sınıf öğrencileri, 11. sınıf öğrencilerine göre “İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçmi”nde öğrencinin sorumluluğunun daha fazla olduğunu belirtmişlerdir.

“Öğrencinin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini artırma” (9.sınıf %18,7, 11. sınıf %15,7), “İngilizce öğreniminde öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerini tespit etme” (9.sınıf %17,6, 11.sınıf %14,8), “İngilizce dersinin amaçlarına karar verme” (9.sınıf %33,5, 11.sınıf %34,6), “Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenileceğine karar verme”(9.sınıf %9,8, 11.sınıf %7,2), “İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçme” (9.sınıf %15,9, 11.sınıf %16,7), “Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar

verme” (9.sınıf %16,2, 11.sınıf %15,7), “Öğrencinin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar verme” (9.sınıf %50,6, 11. sınıf %55,7), “Öğrencinin öğrenme performansını değerlendirme” (9.sınıf %3,9, 11.sınıf %6), “Öğrencinin İngilizce dersinde gelişme kaydetmesini sağlama” (9.sınıf %24,6, 11.sınıf %24,2) ve “Öğrencinin ders dışında da İngilizce’de gelişim kaydetmesini sağlama” (9.sınıf %64,2, 11.sınıf %67,9) maddelerine verilen cevaplarda ise 9.sınıf ve 11.sınıf öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 4.8 9. Sınıf Öğrencileri ile 11. Sınıf Öğrencilerinin Becerilerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

	9.Sınıf ($\bar{X} \pm s$)	11.Sınıf ($\bar{X} \pm s$)	T	P
1) Ders içi aktivite seçiminde	3,65 \pm 0,992	3,71 \pm 0,894	-0,825	0.410
2) Ders dışı aktivite seçiminde	3,79 \pm 1,006	3,58 \pm 1,212	2,492	0.013*
3) İngilizce ders amaçlarını belirlemede	3,56 \pm 0,999	3,45 \pm 1,006	1,484	0.138
4) Ders dışındaki öğrenme amaçlarını belirlemede	3,65 \pm 1,065	3,49 \pm 1,153	1,939	0.053
5) İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçiminde	3,46 \pm 1,116	3,43 \pm 1,054	0,321	0.748
6) Ders dışında öğrenmeyi sağlayacak materyal seçiminde	3,41 \pm 1,098	3,47 \pm 1,131	-0,744	0.457
7) Kendi öğrenmemi değerlendirmede	3,80 \pm 1,098	3,86 \pm 1,066	-0,786	0.432
8) İngilizcedeki zayıf ve güçlü yönlerimi tespit etmede	3,67 \pm 1,172	3,81 \pm 1,092	-1,622	0.105
9) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğreneceğime karar vermede	3,25 \pm 1,107	3,24 \pm 1,054	0,812	0.855
10) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermede	3,30 \pm 1,152	3,43 \pm 1,077	-1,467	0,143

(*) Fark önemli $P < 0,05$

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi, 9. sınıf öğrencileri ile 11. sınıf öğrencilerinin “ders dışı aktivite seçimi” (9.sınıf \bar{X} 3,79, 11.sınıf \bar{X} 3,58) ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($P < 0,05$). 9. sınıf öğrencilerinin ders dışı aktivite seçiminde 11. sınıf öğrencilerine göre daha iyi olduklarını düşündükleri belirlenmiştir. “Ders içi aktivite seçiminde” (9. sınıf \bar{X} 3,65, 11.sınıf \bar{X} 3,71), “İngilizce ders amaçlarını belirlemede” (9. sınıf \bar{X} 3,56, 11.sınıf \bar{X} 3,45), “Ders dışındaki öğrenme amaçlarını belirlemede” (9. sınıf \bar{X} 3,65, 11.sınıf \bar{X} 3,49), “İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçiminde” (9.sınıf \bar{X} 3,46, 11.sınıf \bar{X} 3,43), “Ders dışında öğrenmeyi sağlayacak materyal seçiminde” (9. sınıf \bar{X} 3,41, 11.sınıf \bar{X} 3,47), “Kendi öğrenmemi değerlendirmede” (9. sınıf \bar{X} 3,80, 11.sınıf \bar{X} 3,86), “İngilizcedeki zayıf ve güçlü yönlerimi tespit etmede” (9.sınıf \bar{X} 3,67, 11.sınıf \bar{X} 3,81), “Bir sonraki İngilizce dersinde

ne öğreneceğime karar vermede” (9.sınıf \bar{x} 3,25, 11.sınıf \bar{x} 3,24) ve “Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermede” (9.sınıf \bar{x} 3,30, 11.sınıf \bar{x} 3,43) 9. ve 11. sınıf öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Tablo 4.9 9. Sınıf Öğrencileri ile 11. Sınıf Öğrencilerinin Etkinlikler ile İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

	9.Sınıf ($\bar{x} \pm s$)	11.Sınıf ($\bar{x} \pm s$)	T	P
1) Zorunlu olmayan ödevleri yaparım.	2,95 \pm 1,162	2,57 \pm 1,092	4,368	<0.001*
2) İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışırım.	3,75 \pm 1,077	3,47 \pm 1,139	3,349	<0.001*
3) İnternet’te İngilizceyi kullanırım (sohbet, araştırma vs.) .	3,36 \pm 1,337	3,53 \pm 1,193	-1,819	0.069
4) İngilizce film ya da TV programları seyredirim.	3,18 \pm 1,275	3,16 \pm 1,278	0,219	0.827
5) İngilizce yazılı materyaller (magazin, kitap, gazete gibi) okurum.	2,81 \pm 1,218	2,53 \pm 1,188	2,939	0.003*
6) Arkadaşlarımla İngilizce pratik yaparım.	2,65 \pm 1,234	2,31 \pm 1,127	3,705	<0.001*
7) İngilizce günlük tutarım.	1,55 \pm 1,041	1,26 \pm 0,695	4,249	<0.001*
8)Fırsat buldukça yabancılarla İngilizce konuşurum.	2,77 \pm 1,379	2,71 \pm 1,352	0,599	0.549
9) İngilizce şarkı dinlerim.	4,01 \pm 1,126	3,92 \pm 1,152	1,055	0.292

(*) Fark önemli P<0,05

Tabloda 4.9’da görüldüğü gibi “Zorunlu olmayan ödevleri yaparım” (9.sınıf \bar{x} 2,95, 11.sınıf \bar{x} 2,57), “İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışırım”(9.sınıf \bar{x} 3,75, 11.sınıf \bar{x} 3,47), “Arkadaşlarımla İngilizce pratik yaparım”(9.sınıf \bar{x} 2,65, 11.sınıf \bar{x} 2,31), “İngilizce yazılı materyaller okurum” (9.sınıf \bar{x} 2,81, 11.sınıf \bar{x} 2,53) ve “İngilizce günlük tutarım”(9.sınıf \bar{x} 1,55, 11.sınıf \bar{x} 1,26) maddelerinde 9. sınıf öğrencileri ile 11. sınıf öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (P<0,05).

“İnternet’te İngilizce (sohbet, araştırma vs.) kullanırım ”(9.sınıf \bar{x} 3,36, 11.sınıf \bar{x} 3,53), “İngilizce film ya da TV programları seyredirim”(9.sınıf \bar{x} 3,18, 11.sınıf \bar{x} 3,16), “Fırsat buldukça yabancılarla İngilizce konuşurum ”(9.sınıf \bar{x} 2,77, 11.sınıf \bar{x} 2,71) ve “İngilizce şarkı dinlerim”(9.sınıf \bar{x} 4,01, 11.sınıf \bar{x} 3,92) maddelerinde 9.sınıf ve 11. sınıf öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 4.10 9. Sınıf Öğrencileri ile 11. Sınıf Öğrencilerinin Stratejilerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

	9. Sınıf ($\bar{x} \pm s$)	11. Sınıf ($\bar{x} \pm s$)	T	P
1) Yeni bir dilbilgisi kuralı öğrenirken, bunun öğrendiğim kurallarla bağlantısını düşünürüm.	3,85 \pm 1,083	3,89 \pm 1,054	-0,568	0.570
2) İngilizce dersine çalışırken en önemli noktaları seçerek özet, tablo ya da şema çıkarırım.	3,70 \pm 1,174	3,70 \pm 1,193	-0,028	0.977
3) Bir sözcüğün anlamını, o sözcüğü anlayabildiğim parçalara ayırarak bulmaya çalışırım.	3,58 \pm 1,249	3,41 \pm 1,259	-1,785	0.075
4) Yeni öğrendiğim İngilizce kelimeleri kolayca hatırlamak için cümlede kullanırım.	3,51 \pm 1,139	3,30 \pm 1,198	2,351	0.019*
5) İngilizce öğrenirken dilbilgisindeki gelişimimi sürekli değerlendirmeye çalışırım.	3,55 \pm 1,040	3,45 \pm 1,070	1,270	0.204
6) İngilizce sınavıma çalışırken hangi yapıları ve ifadeleri iyi anlamadığımı saptamaya çalışırım.	4,21 \pm 1,058	4,11 \pm 1,057	1,216	0.224
7) İngilizce’de yaptığım hataların sebeplerini anlamaya çalıştığım da daha iyi öğrenirim.	3,97 \pm 1,033	3,99 \pm 1,039	-0,236	0.813
8) Her İngilizce dersinden önce derse hazırlanmak için kelime çalışmaya vakit ayırıyorum.	3,20 \pm 1,248	2,63 \pm 1,281	5,864	<0.001*

(*) Fark önemli P<0,05

Tablo 4.10’a göre, “Yeni öğrendiğim İngilizce kelimeleri kolayca hatırlamak için cümlede kullanırım”(9.sınıf \bar{x} 3,51, 11.sınıf \bar{x} 3,30) ve “Her İngilizce dersinden önce derse hazırlanmak için kelime çalışmaya vakit ayırıyorum”(9.sınıf \bar{x} 3,20, 11.sınıf \bar{x} 2,63) stratejilerinde 9. sınıf ve 11.sınıf öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir (P<0,05).

“Yeni bir dilbilgisi kuralı öğrenirken, bunun öğrendiğim kurallarla bağlantısını düşünürüm”(9.sınıf \bar{x} 3,85, 11.sınıf \bar{x} 3,89), “İngilizce dersine çalışırken en önemli noktaları seçerek özet, tablo ya da şema çıkarırım”(9.sınıf \bar{x} 3,70, 11.sınıf \bar{x} 3,70), “Bir sözcüğün anlamını, o sözcüğü anlayabildiğim parçalara ayırarak bulmaya çalışırım” (9.sınıf \bar{x} 3,58, 11.sınıf \bar{x} 3,41), “İngilizce öğrenirken dilbilgisindeki gelişimimi sürekli değerlendirmeye çalışırım”(9.sınıf \bar{x} 3,55, 11.sınıf \bar{x} 3,45), “İngilizce sınavıma çalışırken hangi yapıları ve ifadeleri iyi anlamadığımı saptamaya çalışırım”(9.sınıf \bar{x} 4,21, 11.sınıf \bar{x} 4,11) ve “İngilizce’de yaptığım hataların sebeplerini anlamaya çalıştığım da daha iyi öğrenirim”(9.sınıf \bar{x} 3,97, 11.sınıf \bar{x} 3,99) maddelerinde ise öğrencilerin görüşlerinin uyumlu olduğu saptanmıştır. Sonuçlara göre; 9. sınıf öğrencileri bu maddelerde yer alan stratejileri 11. sınıf öğrencilerine göre daha fazla kullanmaktadırlar.

9. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Öğrenen Özerkliği İle İlgili Görüşleri

Anadolu Liselerinin 9.sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre öğrenen özerkliği ile ilgili görüş farkını belirlemek için öncelikle sorumluluklar bölümündeki her bir maddenin yüzdeleri, değişkenler arası anlamlı bir ilişki olup olmadığı belirlemek için kay kare testi; beceriler, etkinlikler ve stratejiler bölümlerindeki her bir maddenin de aritmetik ortalaması ve standart sapması hesaplanmış, aritmetik ortalamalar arası farkın önemli olup olmadığını belirlemek için t testi yapılmıştır. Bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 4.11 9. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Sorumluluklarla İlgili Görüşlerinin Yüzde ve Kay –Kare Testi Sonuçları

9.SINIF	Kız				Erkek				χ^2	P
	Öğrencinin		Öğretmenin		Öğrencinin		Öğretmenin			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
1) Öğrencinin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini arttırmak	34	19,5	140	80,5	33	17,9	151	82,1	0,152	1,000
2) İngilizce öğreniminde öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerini tespit etmek	30	17,2	144	82,8	33	17,9	151	82,1	0,030	0,487
3) İngilizce dersinin amaçlarına karar vermek	60	34,5	114	65,5	60	32,6	124	67,4	0,141	0,396
4) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenileceğine karar vermek	14	8	160	92	21	11,4	163	88,6	0,799	0,371
5) İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	18	10,3	156	89,7	39	21,2	145	78,8	7,866	0,004*
6) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermek	23	13,2	151	86,8	42	22,8	142	77,2	5,555	0,013*
7) İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	32	18,4	142	81,6	31	16,8	153	83,2	0,147	0,403
8) Öğrencinin öğrenme performansını değerlendirmek	4	2,3	170	97,7	10	5,4	174	94,6	1,580	0,209
9) Öğrencinin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar vermek	92	52,9	82	47,1	89	48,4	95	51,6	0,726	0,228
10) Öğrencinin İngilizce dersinde gelişme kaydetmesini sağlamak	43	24,7	131	75,3	45	24,5	139	75,5	0,003	0,526
11) Öğrencinin ders dışında da İngilizce'de gelişim kaydetmesini sağlamak	113	64,9	61	35,1	117	63,6	67	36,4	0,072	0,438

(*) Fark önemli P<0,05

Ttablo 4.11’de yer aldığı gibi “İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçme”(9.sınıf kız %10,3, 9.sınıf erkek %21,2) ve “Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar verme” ”(9.sınıf kız %13,2, 9.sınıf erkek %22,8) maddelerine

verilen cevapların yüzdelik değerlerine bakıldığında 9.sınıf öğrencilerinin görüşlerinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($P < 0,05$). Her iki maddede yer alan durum için erkekler öğrencilerin kız öğrencilere göre sorumluluğu üstlenmede daha istekli oldukları söylenebilir.

“Öğrencinin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini arttırma” (9.sınıf kız %19,5, 9.sınıf erkek %17,9), “İngilizce öğreniminde öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerini tespit etme” (9.sınıf kız %17,2, 9.sınıf erkek %17,9), “İngilizce dersinin amaçlarına karar verme” (9.sınıf kız %34,5, 9.sınıf erkek %32,6), “Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenileceğine karar verme” (9.sınıf kız %8, 9.sınıf erkek %11,4), “Öğrencinin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar verme” (9.sınıf kız %52,9, 9.sınıf erkek %48,4), “İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçme” (9.sınıf kız %18,4, 9.sınıf erkek %16,8), “Öğrencinin öğrenme performansını değerlendirme” (9.sınıf kız %2,3, 9.sınıf erkek %5,4), “Öğrencinin İngilizce dersinde gelişme kaydetmesini sağlama” (9.sınıf kız %24,6, 9.sınıf erkek %24,2) ve “Öğrencinin ders dışında da İngilizce’de gelişim kaydetmesini sağlama” (9.sınıf kız %24,5, 9.sınıf erkek %24,5) maddelerinde yer alan sorumluluklarla ilgili 9. sınıf erkek öğrencileri ile kız öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.12 9. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Becerilerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

	9.Sınıf Kız ($\bar{x} \pm s$)	9.Sınıf Erkek ($\bar{x} \pm s$)	T	P
1) Ders içi aktivite seçiminde	3,79 \pm 0,922	3,52 \pm 1,040	2,560	0.011*
2) Ders dışı aktivite seçiminde	3,90 \pm 0,881	3,69 \pm 1,105	1,959	0.051
3) İngilizce ders amaçlarını belirlemede	3,66 \pm 0,915	3,47 \pm 1,066	1,794	0.074
4) Ders dışındaki öğrenme amaçlarını belirlemede	3,79 \pm 0,914	3,52 \pm 1,178	2,443	0.015*
5) İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçiminde	3,55 \pm 1,104	3,38 \pm 1,124	1,500	0.135
6) Ders dışında öğrenmeyi sağlayacak materyal seçiminde	3,49 \pm 1,052	3,33 \pm 1,137	1,354	0.177
7) Kendi öğrenmemi değerlendirmede	3,92 \pm 1,023	3,68 \pm 1,155	2,086	0.038*
8) İngilizcedeki zayıf ve güçlü yönlerimi tespit etmede	3,76 \pm 1,073	3,59 \pm 1,256	1,439	0.151
9) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğreneceğime karar vermede	3,35 \pm 1,052	3,16 \pm 1,153	1,605	0.109
10) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermede	3,33 \pm 1,081	3,28 \pm 1,218	0,369	0.713

(*) Fark önemli $P < 0,05$

Tablo 4.12’ye göre, “Ders içi aktivite seçimi”(9.sınıf kız \bar{x} 3,79, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,52), “Ders dışındaki öğrenme amaçlarını belirleme”(9.sınıf kız \bar{x} 3,79, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,52) ve “Kendi öğrenmelerini değerlendirme” (9.sınıf kız \bar{x} 3,92, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,98) maddelerinde 9. sınıf öğrencilerinin görüşlerinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($P<0,05$). Bu maddelerde yer alan becerilerde 9. sınıf kız öğrencileri, erkek öğrencilere göre kendilerinin daha iyi olduklarını düşünmektedirler. “Ders dışı aktivite seçimi” (9. sınıf kız \bar{x} 3,90, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,69), “İngilizce ders amaçlarını belirleme” (9. sınıf kız \bar{x} 3,66, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,47), “İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçimi” (9. sınıf kız \bar{x} 3,55, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,38), “Ders dışında öğrenmeyi sağlayacak materyal seçimi” (9. sınıf kız \bar{x} 3,49, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,33), “İngilizcedeki zayıf ve güçlü yönlerimi tespit etme” (9. sınıf kız \bar{x} 3,76, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,59), “Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğreneceğime karar verme” (9. sınıf kız \bar{x} 3,35, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,16) ve “Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar verme” (9. sınıf kız \bar{x} 3,33, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,28) maddelerine verilmiş olan cevapların ortalamalarına göre 9. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark belirlenmemiştir.

Tablo 4.13 9. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Etkinliklerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

	9.Sınıf Kız ($\bar{x} \pm s$)	9.Sınıf Erkek ($\bar{x} \pm s$)	T	P
1) Zorunlu olmayan ödevleri yaparım.	3,19 \pm 1,083	2,73 \pm 1,193	3,836	<0.001*
2) İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışırım.	3,91 \pm 0,873	3,60 \pm 1,224	2,776	0.006*
3) İnternet’te İngilizcem kullanırım (sohbet, araştırma vs.)	3,20 \pm 1,343	3,51 \pm 1,318	-2,163	0.031*
4) İngilizce film ya da TV programları seyredirim.	3,36 \pm 1,211	3,01 \pm 1,314	2,582	0.010*
5) İngilizce yazılı materyaller (magazin, kitap, gazete gibi) okurum.	3,04 \pm 1,155	2,59 \pm 1,238	3,584	<0.001*
6) Arkadaşlarımla İngilizce pratik yaparım.	2,83 \pm 1,185	2,48 \pm 1,259	2,658	0.008*
7) İngilizce günlük tutarım.	1,54 \pm 0,959	1,55 \pm 1,115	-0,128	0.898
8) Fırsat buldukça yabancılarla İngilizce konuşurum.	2,77 \pm 1,345	2,78 \pm 1,414	-0,048	0.961
9) İngilizce şarkı dinlerim.	4,17 \pm 1,005	3,86 \pm 1,214	2,623	0.009*

(*) Fark önemli $P<0,05$

Tablo 4.13’te görüldüğü gibi “Zorunlu olmayan ödevleri yaparım” (9.sınıf kız \bar{x} 3,19, 9.sınıf erkek \bar{x} 2,73), “İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışırım” (9.sınıf kız \bar{x} 3,91, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,60), “İnternet’te İngilizce (sohbet, araştırma vs.) kullanırım”

(9.sınıf kız \bar{x} 3,20, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,51), “İngilizce film ya da TV programları seyredirim”(9.sınıf kız \bar{x} 3,36, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,01), “Arkadaşlarımla İngilizce pratik yaparım” (9.sınıf kız \bar{x} 2,83, 9.sınıf erkek \bar{x} 2,48), “İngilizce yazılı materyaller okurum” (9.sınıf kız \bar{x} 3,04, 9.sınıf erkek \bar{x} 2,59) ve “İngilizce şarkı dinlerim”(9.sınıf kız \bar{x} 4,17, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,86) maddelerine verilen cevaplarda 9. sınıf kız öğrencileri ile 9.sınıf erkek öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($P<0,05$).

“Fırsat buldukça yabancılarla İngilizce konuşurum ”(9.sınıf kız \bar{x} 2,77, 9.sınıf erkek \bar{x} 2,78) ve “İngilizce günlük tutarım”(9.sınıf kız \bar{x} 1,54, 9.sınıf erkek \bar{x} 1,55) maddelerinde ise 9. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin görüşlerinin uyumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 4.14 9. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Stratejilerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

	9. Sınıf Kız ($\bar{x} \pm s$)	9. Sınıf Erkek ($\bar{x} \pm s$)	T	P
1) Yeni bir dilbilgisi kuralı öğrenirken, bunun öğrendiğim kurallarla bağlantısını düşünürüm.	4,07 \pm 0,925	3,63 \pm 1,176	3,985	<0.001*
2) İngilizce dersine çalışırken en önemli noktaları seçerek özet, tablo ya da şema çıkarırım.	4,07 \pm 1,046	3,34 \pm 1,181	6,169	<0.001*
3) Bir sözcüğün anlamını, o sözcüğü anlayabildiğim parçalara ayırarak bulmaya çalışırım.	3,77 \pm 1,180	3,40 \pm 1,289	2,854	0.005*
4) Yeni öğrendiğim İngilizce kelimeleri kolayca hatırlamak için cümlede kullanırım.	3,68 \pm 0,991	3,36 \pm 1,246	2,691	0.007*
5) İngilizce öğrenirken dilbilgisindeki gelişimemi sürekli değerlendirmeye çalışırım.	3,59 \pm 0,925	3,52 \pm 1,140	0,691	0.490
6) İngilizce sınavıma çalışırken hangi yapıları ve ifadeleri iyi anlamadığımı saptamaya çalışırım.	4,55 \pm 0,757	3,89 \pm 1,196	6,278	<0.001*
7) İngilizce’de yaptığım hataların sebeplerini anlamaya çalıştığım da daha iyi öğrenirim.	4,22 \pm 0,806	3,74 \pm 1,163	4,608	<0.001*
8) Her İngilizce dersinden önce derse hazırlanmak için kelime çalışmaya vakit ayırıyorum.	3,39 \pm 1,126	3,03 \pm 1,334	2,707	0.007*

(*) Fark önemli $P<0,05$

Tablo 4.14’de görüldüğü gibi “Yeni bir dilbilgisi kuralı öğrenirken, bunun öğrendiğim kurallarla bağlantısını düşünürüm” (9.sınıf kız \bar{x} 4,07, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,63), “İngilizce dersine çalışırken en önemli noktaları seçerek özet, tablo ya da şema çıkarırım”(9.sınıf kız \bar{x} 4,07, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,34), “Bir sözcüğün anlamını, o sözcüğü anlayabildiğim parçalara ayırarak bulmaya çalışırım” (9.sınıf kız \bar{x} 3,77, 9.sınıf erkek \bar{x} 3,40), “Yeni öğrendiğim İngilizce kelimeleri kolayca hatırlamak için cümlede

kullanırım”(9.sınıf kız 3,68, 9.sınıf erkek 3,36), “İngilizce sınavıma çalışırken hangi yapıları ve ifadeleri iyi anlamadığımı saptamaya çalışırım (9.sınıf kız 4,55, 9.sınıf erkek 3,89), “İngilizce’de yaptığım hataların sebeplerini anlamaya çalıştığımda daha iyi öğrenirim” (9.sınıf kız 4,22, 9.sınıf erkek 3,74) ve “Her İngilizce dersinden önce derse hazırlanmak için kelime çalışmaya vakit ayırırım” (9.sınıf kız 3,39, 9.sınıf erkek 3,03) maddelerinde 9. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin strateji kullanımı ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($P<0,05$). Kız öğrencilerin bu stratejilerin kullanımı ile ilgili görüşleri “kesinlikle katılıyorum” seçeneği ile “katılıyorum” seçeneği arasında bir dağılım gösterirken; erkek öğrencilerin görüşleri ise “kararsızım” seçeneği ile “katılıyorum” seçeneği arasında bir dağılıma sahiptir.

“İngilizce öğrenirken dilbilgisindeki gelişimimi sürekli değerlendirmeye çalışırım”(9.sınıf kız 3,59, 9.sınıf erkek 3,52) stratejisinin kullanımı ile ilgili görüşlerde 9.sınıf öğrencilerinin cinsiyetleri bakımından anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

11. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Öğrenen Özerkliği İle İlgili Görüşleri

Anadolu Liselerinin 11.sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre öğrenen özerkliği ile ilgili görüş farkını belirlemek için öncelikle sorumluluklar bölümündeki her bir maddenin yüzdeleri, değişkenler arası anlamlı bir ilişki olup olmadığı belirlemek için kay kare testi; beceriler, etkinlikler ve stratejiler bölümlerindeki her bir maddenin de aritmetik ortalaması ve standart sapması hesaplanmış, aritmetik ortalamalar arası farkın önemli olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi yapılmıştır. Bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 4.15 11. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Sorumluluklarla İlgili Görüşlerinin Yüzde ve Kay –Kare Testi Sonuçları

11.SINIF	Kız				Erkek				χ^2	P
	Öğrencinin		Öğretmenin		Öğrencinin		Öğretmenin			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	sayı	%		
1) Öğrencinin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini arttırmak	18	9,6	169	89,4	32	24,4	99	75,6	11,644	0,001*
2) İngilizce öğreniminde öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerini tespit etmek	23	12,3	164	87,7	24	18,3	107	81,7	1,765	0,093
3) İngilizce dersinin amaçlarına karar vermek	56	29,9	131	70,1	54	41,2	77	58,8	4,328	0,025*
4) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenileceğine karar vermek	11	5,9	176	94,1	12	9,2	119	90,8	0,793	0,373
5) İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek	31	16,6	156	83,4	22	26,8	109	83,2	0,001	1,000
6) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermek	21	11,2	166	88,8	29	22,1	102	77,9	6,118	0,013*
7) İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek	20	10,7	167	89,3	18	13,7	113	86,3	0,420	0,517
8) Öğrencinin öğrenme performansını değerlendirmek	8	4,3	179	95,7	11	8,4	120	91,6	1,651	0,199
9) Öğrencinin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar vermek	110	58,8	77	41,2	67	51,1	64	48,9	1,840	0,107
10) Öğrencinin İngilizce dersinde gelişme kaydetmesini sağlamak	43	23	144	77	34	26	97	74	0,368	0,317
11) Öğrencinin ders dışında da İngilizce’de gelişim kaydetmesini sağlamak	127	67,9	60	32,1	89	67,9	42	32,1	0,001	0,548

(*) Fark önemli $P < 0,05$

Tablo 4.15’e göre “Öğrencinin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini artırma” (11.sınıf kız %9,6, 11.sınıf erkek %24,4), “İngilizce dersinin amaçlarına karar verme” (11.sınıf kız %29,9, 11.sınıf erkek %41,2) ve “Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar verme” (11.sınıf kız %11,2, 11.sınıf erkek %22,1) maddelerinin yüzdelik değerlerine bakıldığında 11.sınıf öğrencilerinin görüşlerinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($P < 0,05$).

“İngilizce öğreniminde öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerini tespit etme” (11.sınıf kız %12,3, 11.sınıf erkek %18,3), “Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenileceğine karar verme” (11.sınıf kız %5,9, 11.sınıf erkek %9,2), “İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçme” (11.sınıf kız %16,6, 11.sınıf erkek %26,8), “İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçme” (11.sınıf kız %10,7, 11.sınıf erkek %13,7), “Öğrencinin öğrenme performansını değerlendirme” (11.sınıf kız %4,3, 11.sınıf erkek %8,4), “Öğrencinin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar verme”

(11.sınıf kız %58,8, 11.sınıf erkek %51,1), “Öğrencinin İngilizce dersinde gelişme kaydetmesini sağlama” (11.sınıf kız %23, 11.sınıf erkek %26) ve “Öğrencinin ders dışında da İngilizce’de gelişim kaydetmesini sağlama” (11.sınıf kız %67,9, 11.sınıf erkek %67,9) maddelerinde yer alan sorumluluklarla ilgili 11. sınıf erkek öğrencileri ile kız öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.16 11. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Becerilerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

	11.Sınıf Kız ($\bar{x} \pm s$)	11.Sınıf Erkek ($\bar{x} \pm s$)	T	P
1) Ders içi aktivite seçiminde	3,76 \pm 0,848	3,63 \pm 0,954	1,262	0.208
2) Ders dışı aktivite seçiminde	3,73 \pm 1,134	3,36 \pm 1,289	2,634	0.009*
3) İngilizce ders amaçlarını belirlemede	3,59 \pm 0,936	3,24 \pm 1,068	3,089	0.002*
4) Ders dışındaki öğrenme amaçlarını belirlemede	3,75 \pm 1,076	3,11 \pm 1,161	5,007	<0.001*
5) İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçiminde	3,46 \pm 1,033	3,40 \pm 1,086	0,524	0.601
6) Ders dışında öğrenmeyi sağlayacak materyal seçiminde	3,69 \pm 1,083	3,16 \pm 1,129	4,218	<0.001*
7) Kendi öğrenmemi değerlendirmede	3,99 \pm 0,973	3,68 \pm 1,165	2,495	0.013*
8) İngilizcedeki zayıf ve güçlü yönleri tespit etmede	3,91 \pm 1,041	3,68 \pm 1,152	1,853	0.065
9) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğreneceğime karar vermede	3,36 \pm 1,008	3,07 \pm 1,097	2,431	0.016*
10) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermede	3,49 \pm 1,059	3,35 \pm 1,102	1,104	0.270

(*) Fark Önemli $P < 0,05$

Tablo 4.16’da, “Ders dışı aktivite seçimi” (11. sınıf kız \bar{x} 3,73, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,36), “Ders dışındaki öğrenme amaçlarını belirleme” (11. sınıf kız \bar{x} 3,75, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,11), “İngilizce ders amaçlarını belirlemede” (11. sınıf kız \bar{x} 3,59, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,24), “Ders dışında öğrenmeyi sağlayacak materyal seçimi” (11. sınıf kız \bar{x} 3,69, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,16), “Kendi öğrenmemi değerlendirme” (11. sınıf kız \bar{x} 3,99, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,68) ve “Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğreneceğime karar verme” (11. sınıf kız \bar{x} 3,36, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,07) maddelerinde 11. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görüşlerinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($P < 0,05$). Bu maddelerde yer alan becerilerde 11. sınıf kız öğrencileri erkek öğrencilere göre kendilerinin daha iyi olduklarını düşünmektedirler.

“Ders içi aktivite seçimi” (11. sınıf kız \bar{x} 3,76, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,63), “İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçimi” (11. sınıf kız \bar{x} 3,46, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,40),

“İngilizcedeki zayıf ve güçlü yönlerimi tespit etme”(11. sınıf kız 3,91, 11.sınıf erkek 3,68) ve “Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar verme” (11. sınıf kız 3,49, 11.sınıf erkek 3,35) maddelerine verilmiş olan cevapların ortalamalarına bakıldığında 11. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görüşlerinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Tablo 4.17 11. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Etkinliklerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

	11.Sınıf Kız ($\bar{x} \pm s$)	11.Sınıf Erkek ($\bar{x} \pm s$)	T	P
1) Zorunlu olmayan ödevleri yaparım.	2,67 \pm 1,004	2,44 \pm 1,197	1,826	0.069
2) İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışırım.	3,60 \pm 1,060	3,28 \pm 1,223	2,397	0.017*
3) İnternet’te İngilizceyi kullanırım (sohbet, araştırma vs.) .	3,40 \pm 1,189	3,73 \pm 1,177	-2,403	0.017*
4) İngilizce film ya da TV programları seyredirim.	3,21 \pm 1,193	3,08 \pm 1,392	0,832	0.406
5) İngilizce yazılı materyaller (magazin, kitap, gazete gibi) okurum.	2,52 \pm 1,114	2,56 \pm 1,290	-0,277	0.782
6) Arkadaşlarımla İngilizce pratik yaparım.	2,35 \pm 1,079	2,26 \pm 1,193	0,727	0.468
7) İngilizce günlük tutarım.	1,27 \pm 0,658	1,25 \pm 0,748	0,195	0.846
8) Fırsat buldukça yabancılarla İngilizce konuşurum.	2,63 \pm 1,302	2,82 \pm 1,417	-1,257	0.210
9) İngilizce şarkı dinlerim.	4,04 \pm 1,054	3,76 \pm 1,265	2,090	0.038*

(*) Fark Önemli $P < 0,05$

Tablo 4.17 ‘de yer aldığı gibi, “İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışırım” (11.sınıf kız 3,60, 11.sınıf erkek 3,28), “İnternette İngilizce (sohbet, araştırma vs.) kullanırım” (11.sınıf kız 3,40, 11.sınıf erkek 3,73) ve “İngilizce şarkı dinlerim” (11.sınıf kız 4,04, 11.sınıf erkek 3,76) maddelerine verilen cevaplarda 11. sınıf kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($P < 0,05$).

“Zorunlu olmayan ödevleri yaparım” (11.sınıf kız 2,67, 11.sınıf erkek 2,44), “İngilizce film ya da TV programları seyredirim”(11.sınıf kız 3,21, 11.sınıf erkek 3,08), “İngilizce yazılı materyaller okurum” (11.sınıf kız 2,52, 11.sınıf erkek 2,56), “Arkadaşlarımla İngilizce pratik yaparım” (11.sınıf kız 2,35, 11.sınıf erkek 2,26), “İngilizce günlük tutarım”(11.sınıf kız 1,27, 11.sınıf erkek 1,25) ve “Fırsat buldukça yabancılarla İngilizce konuşurum ”(11.sınıf kız 2,63, 11.sınıf erkek 2,82)

maddelerinde ise 11. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görüşlerinin uyumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 4.18 11. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Stratejilerle İlgili Görüşlerinin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t –Testi Sonuçları

	11. Sınıf Kız ($\bar{x} \pm s$)	11. Sınıf Erkek ($\bar{x} \pm s$)	T	P
1) Yeni bir dilbilgisi kuralı öğrenirken, bunun öğrendiğim kurallarla bağlantısını düşünürüm.	4,02 \pm 0,997	3,72 \pm 1,111	2,458	0.015*
2) İngilizce dersine çalışırken en önemli noktaları seçerek özet, tablo ya da şema çıkarırım.	3,91 \pm 1,120	3,40 \pm 1,232	3,786	<0.001*
3) Bir sözcüğün anlamını, o sözcüğü anlayabildiğim parçalara ayırarak bulmaya çalışırım.	3,71 \pm 1,133	2,98 \pm 1,310	5,159	<0.001*
4) Yeni öğrendiğim İngilizce kelimeleri kolayca hatırlamak için cümlede kullanırım.	3,42 \pm 1,101	3,14 \pm 1,311	1,998	0.047*
5) İngilizce öğrenirken dilbilgisindeki gelişimimi sürekli değerlendirmeye çalışırım.	3,59 \pm 1,003	3,25 \pm 1,132	2,789	0.006*
6) İngilizce sınavıma çalışırken hangi yapıları ve ifadeleri iyi anlamadığımı saptamaya çalışırım.	4,32 \pm 0,899	3,82 \pm 1,193	3,985	<0.001*
7) İngilizce’de yaptığım hataların sebeplerini anlamaya çalıştığımda daha iyi öğrenirim.	4,19 \pm 0,936	3,71 \pm 1,113	4,058	<0.001*
8) Her İngilizce dersinden önce derse hazırlanmak için kelime çalışmaya vakit ayırıyorum.	2,78 \pm 1,257	2,42 \pm 1,289	2,494	0.013*

(*) Fark Önemli $P < 0,05$

Tablo 4.18’de görüldüğü gibi, “Yeni bir dilbilgisi kuralı öğrenirken, bunun öğrendiğim kurallarla bağlantısını düşünürüm” (11.sınıf kız \bar{x} 4,02, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,72), “İngilizce dersine çalışırken en önemli noktaları seçerek özet, tablo ya da şema çıkarırım”(11.sınıf kız \bar{x} 3,91, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,40), “Bir sözcüğün anlamını, o sözcüğü anlayabildiğim parçalara ayırarak bulmaya çalışırım” (11.sınıf kız \bar{x} 3,71, 11.sınıf erkek \bar{x} 2,98), “Yeni öğrendiğim İngilizce kelimeleri kolayca hatırlamak için cümlede kullanırım”(11.sınıf kız \bar{x} 3,42, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,14), “İngilizce öğrenirken dilbilgisindeki gelişimimi sürekli değerlendirmeye çalışırım”(11.sınıf kız \bar{x} 3,59, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,25), “İngilizce sınavıma çalışırken hangi yapıları ve ifadeleri iyi anlamadığımı saptamaya çalışırım”(11.sınıf kız \bar{x} 4,32, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,82), “İngilizce’de yaptığım hataların sebeplerini anlamaya çalıştığımda daha iyi öğrenirim”(11.sınıf kız \bar{x} 4,19, 11.sınıf erkek \bar{x} 3,71) ve “Her İngilizce dersinden önce derse hazırlanmak için kelime çalışmaya vakit ayırıyorum”(11.sınıf kız \bar{x} 2,78, 11.sınıf erkek \bar{x} 2,42) maddelerinde yer alan stratejilerde 11. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($P < 0,05$).

11. sınıf kız öğrencilerinin bu maddelere vermiş oldukları cevapların ortalama değerleri “kararsızım” ile “kesinlikle katılıyorum” seçenekleri arasında dağılım gösterirken; 11.sınıf erkek öğrencilerin cevaplarının ortalama değerleri ise “katılmıyorum” ile “kararsızım” arasında bir dağılıma sahiptir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde önceki bölümde açıklanan bulgulara ve yorumlara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, bu sonuçlarla ilgili tartışmalar ve sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Sonuçlar

Bu araştırmada, Ortaöğretimde okutulan İngilizce dersinde öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Öğrenen özerkliği ile ilgili öğrenci ve öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı aynı zamanda öğrencilerin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşlerinde cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre anlamlı bir fark olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar şunlardır:

1) 9. sınıf öğrencileri ile İngilizce öğretmenlerinin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşlerinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

9. sınıf öğrencileri İngilizce dersindeki güçlü ve zayıf yönlerin tespit edilmesi, ders amaçlarına karar verme, ders içeriğine karar verme, materyal seçimi konularında kendilerini sorumluluk sahibi olarak görmektedirler. Bu kademedeki öğrencilere fırsat verildiği takdirde ders planlanmasında öğretmenlerin üzerinde olan sorumlulukları onlarla paylaşabilecekleri sonucuna ulaşılabilir.

Öğretmenler ise sorumluluk bölümünde yer alan dersin planlaması, içeriği ve değerlendirme ile ilgili birçok durumda sorumluluğun kendi üzerlerinde bulunduğunu düşünmektedirler. Her eğitim-öğretim yılında yapılan planlamalarda ders içeriği, ders

amaçları, ders ile ilgili etkinlikler Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği ölçülerde öğretmenler tarafından seçilmekte, ders planlamasında öğrencilerin görüşlerine yer verilmemektedir. Sorumlulukların paylaşması ile ilgili öğretmen-öğrenci görüşleri arasındaki farkın ülkemizdeki eğitim sisteminin düzenlenmesi ile ilgili olduğu söylenebilir.

Ders dışında ne öğrenileceğine karar verme konusunda ise 9.sınıf öğrencileri sorumluluğun hem öğretmende hem öğrencide olduğunu düşünmektedir. 9. sınıf öğrencileri ders dışında da İngilizce ile ilgili ne öğrenecekleri hakkında gerekli yönlendirmelerin öğretmenleri tarafından yapılmasını beklemektedirler. Öğretmenlerin görüşlerine göre ise ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğrenileceğine karar verme öğrencilerin sorumluluğundadır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin öğrencilerin ders dışında ilgilenecekleri etkinlikleri belirlemedikleri görülmüştür.

9. sınıf öğrencileri beceriler bölümünde yer alan ders içi ve dışı aktivite seçimi, ders amaçlarını belirleme, ders dışı öğrenme amaçlarını belirleme, kendini değerlendirme gibi becerileri gerçekleştirmede iyi seviyede olduklarını düşünmektedirler. Öğretmenler ise 9. sınıf öğrencilerini beceriler konusunda “orta” seviyede olduklarını ifade etmektedirler.

Öğretmenler etkinlikler bölümünde yer alan ders dışı aktivitelerin yapılması konusunda öğrencileri teşvik etmekte ama bu aktiviteleri gerçekleştirme konusunda öğrencileri zorunlu tutmamaktadırlar. Öğretmenlerin, ders dışı etkinlikler konusunda sorumluluğu öğrencilere yükledikleri görülmektedir. 9.sınıf öğrencilerinin İngilizce dersini desteklemek amacıyla ders dışı aktivite uygulama konusunda İngilizce öğretmenleri tarafından sıklıkla teşvik edilmekte oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin öğrencileri teşvik etme sıklıklarına göre 9. sınıf öğrencilerinin İngilizce ile ilgili ders dışı aktiviteleri uygulama sıklığının düşük olduğu görülmüştür. 9. sınıf öğrencileri ile öğretmenlerinin görüşlerinin uyumlu olduğu tek etkinliğin “İngilizce şarkı dinleme” olduğu saptanmıştır.

2) 11. sınıf öğrencileri ile İngilizce öğretmenlerinin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşlerinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Elde edilen sonuçlara göre; 11. sınıf öğrencilerinin İngilizce dersinin amaçlarına karar verme, ders içeriğine karar verme, aktivite seçimi gibi konularda sorumlulukları öğretmenleri ile paylaşmaya hazır oldukları belirlenmiştir. İngilizce öğretmenlerinin ise bu maddelerde yer alan sorumlulukların daha çok kendilerine ait olduğu fikrine sahip olduğu görülmektedir. “Öğrencinin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar verme” maddesinde öğretmenler sorumluluğun öğrencilere ait olduğu görüşündedirler. Öğretmen ve öğrenci görüşleri arasındaki farkın eğitim sisteminin planlaması ile ilgili düzenlemelerle ilgili olabileceği düşünülmektedir.

11. Sınıf öğrencileri beceriler bölümünde yer alan ders içi ve dışı aktivite seçimi, İngilizce öğrenme ile ilgili amaçlar belirleme, materyal seçimi, öğrencilerin kendilerini değerlendirme konularında kendilerinin iyi seviyede olduklarını belirtmektedirler. İngilizce öğretmenleri ise bu bölümde yer alan maddelerdeki durumlar için 11. sınıf öğrencilerinin seviyelerinin “orta” düzeyde olduğunu düşünmektedirler. Materyal seçimi konusunda ise 11. sınıf öğrencileri ile öğretmenlerin görüşlerinin uyumlu olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bilgiler ışığında, öğretmenlerin ders işlenişi sırasında öğrencilerin aktivite seçimine katılmalarına olanak tanıdıkları sonucu elde edilebilir.

Etkinlikler bölümünde yer alan maddelerde öğretmenlerin cevap ortalamalarının 11. sınıf öğrencilerinin ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. İngilizce öğretmenlerinin 11. sınıf öğrencilerini ders dışında da İngilizce kullanımını destekleyecek çeşitli aktiviteler uygulamaları konusunda sıklıkla teşvik etmekte oldukları belirlenmiştir. 11. sınıf öğrencileri İngilizce kullanımını geliştirme amacıyla ders dışı aktiviteler uygulama konusunda öğretmenleri tarafından teşvik edilmekte ama zorunlu tutulmamaktadırlar. İngilizce ile ilgili ders dışı etkinliklerle ilgilenme öğrencilerin isteğine ve sorumluluğuna bırakılmaktadır. 11. sınıf öğrencilerinin İngilizce kitap okuma, şarkı dinleme, günlük tutma, yeni kelimeler öğrenme gibi ders dışı etkinlikleri gerçekleştirme sıklıkları, öğretmenleri tarafından teşvik edilme sıklıkları ile karşılaştırıldığında düşük seviyede olduğu görülmektedir. Elde edilen veriler ışığında 11. sınıf öğrencilerinin İngilizce dersi ve aktivitelerine olan ilgisinin üniversiteye

hazırlanma, ders saatinin düşmesi ve öğrencinin derse olan tutumunun değişmesi gibi nedenlerle azalmış olabileceği söylenebilir.

3) 9. sınıf öğrencileri ile 11. sınıf öğrencilerinin öğrenen özerkliği ile ilgili görüşlerinin arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Sorumluluklar ile ilgili bölümde İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçimi konusunda 9. sınıf öğrencilerinin 11. sınıf öğrencilerine göre sorumluluğu üstlenmeye daha çok hazır oldukları saptanmıştır. Diğer maddelerde yer alan sorumluluklarda ise her iki kademe öğrencilerinin görüşlerinin uyumlu olduğu belirlenmiştir. Ders dışı aktivite seçiminde de 9. sınıf öğrencileri 11. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek bir ortalama sahiptir. 9. sınıf öğrencileri ders dışında İngilizce ile ilgili aktivite seçiminde 11. sınıf öğrencilerine göre kendilerini daha iyi olarak değerlendirmektedirler. Genel olarak bakıldığında, 9. sınıf öğrencilerinin İngilizce öğrenimi ile ilgili ders dışı etkinliklerle ilgilenme ortalamaları 11. sınıf öğrencilerine göre daha yüksektir. Sadece, İnternette İngilizce kullanımı etkinliğinde 11. sınıf öğrencilerinin ortalamalarının 9. sınıf öğrencilerinin ortalamalarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. 9. ve 11. sınıf öğrencilerinin İngilizce öğreniminde strateji kullanımı ile ilgili cevap ortalamalarının birbirlerine yakın olduğu saptanmıştır. “Öğrenilen yeni kelimeleri cümlede kullanma” ve “İngilizce derslerinden önce kelime çalışma” stratejilerinin 9. sınıf öğrencileri tarafından daha çok kullanıldığı görülmüştür.

Ankette yer alan bölümlerin genelinde 9. sınıf öğrencilerinin cevap ortalamalarının 11. sınıflara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bu farkın, 9.sınıfta görülen İngilizce ders saatinin fazla olması, 9. sınıf öğrencilerinin İngilizce’ye daha çok zaman ayırmaları ve derslerine giren öğretmenlerin yaklaşımları gibi nedenlere bağlı olabileceği düşünülmektedir. 9. sınıfta görülen 10 saatlik İngilizce dersi, öğrencilerin İngilizce ile daha çok ilgilenmelerini, bu alanda daha fazla beceri kazanmalarını ve İngilizce’yi daha kolay öğrenme için öğrenme stratejilerinden daha fazla yararlanmayı gerektirmektedir. Bu etkenlerin İngilizce dersinde öğrenen özerkliğini olumlu yönde etkileyebileceği sonucuna ulaşılabilir. Aynı zamanda elde edilen verilere göre, 11. sınıfta İngilizce ders sayısının azalması, öğrencilerin yabancı dil dışında farklı alanlara yönelmesi, üniversiteye yönelik hazırlık programlarının

üzerine yoğunlaştırılması gibi nedenlerin öğrencilerin İngilizce dersine ve İngilizce öğrenmeye karşı ilgilerini azaltmakta olduğu sonucuna da varılabilir.

4) 9. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre öğrenen özerkliği ile ilgili görüşlerinin arasında anlamlı bir fark vardır.

İngilizce dersinde kullanılacak aktivite seçimi ve her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar verme konusunda 9. sınıf erkek öğrencilerinin kız öğrencilere göre sorumluluğu üstlenmeye hazır oldukları belirlenmiştir. Beceriler bölümünde bakıldığında ise 9. sınıf kız öğrencilerinin ortalamaları erkek öğrencilerinin ortalamalarından yüksektir. Ders içi aktivite seçimi, ders dışı öğrenme amaçları belirleme ve kendi öğrenmelerini değerlendirme becerilerinde 9. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

Zorunlu olmayan ödevleri yapma, yeni kelimeler öğrenme, İngilizce film izleme, İngilizce yazılı materyal okuma, İngilizce pratik yapma ve şarkı dinleme etkinliklerinde 9. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin görüşleri arasında fark olduğu saptanmıştır. Bu bölümde yer alan ders dışı etkinliklerin 9. sınıf kız öğrencileri tarafından daha çok kullanıldığı belirlenmiştir. İnternette İngilizce kullanma etkinliği ise 9. sınıf erkek öğrencileri tarafından daha çok kullanılmaktadır.

Öğrenme stratejilerinin kullanımında da 9. sınıf kız öğrencilerinin ortalamaları erkek öğrencilerinin ortalamalarından daha yüksektir. İngilizce öğreniminde dilbilgisi gelişimini değerlendirme stratejisinin kullanımında 9. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin görüşlerinin uyumlu olduğu belirlenmiştir. Ankette yer alan bölümlerin genelinde 9. sınıf kız öğrencilerin ortalama değerleri erkek öğrencilerin ortalama değerlerinden daha yüksektir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre İngilizce dersine olan ilgilerinin ve İngilizce öğrenme yeteneklerinin daha fazla olması, strateji kullanımından daha çok yararlanmaları gibi nedenlerin cinsiyetler arasındaki görüş farkına ne olabileceği düşünülmektedir.

5) 11. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre öğrenen özerkliği ile ilgili görüşlerinin arasında anlamlı bir fark vardır.

Sorumluluklar bölümünde öğrencinin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini artırma, ders amaçlarına karar verme ve zamanlama konusunda 11. sınıf erkek öğrencilerinin 11. sınıf kız öğrencilerine göre sorumluluğu daha çok üstelenme eğiliminde oldukları belirlenmiştir. Becerilerle ilgili bölümde yer alan maddelere 11. sınıf kız öğrencileri tarafından verilmiş olan cevapların ortalamaları 11.sınıf erkek öğrencilerinin ortalamalarından daha yüksektir. Bu bölümde yer alan becerileri gerçekleştirmede kız öğrencilerin kendilerini erkek öğrencilere göre daha başarılı buldukları söylenebilir.

Etkinliklerle ilgili bölümde; 11. sınıf kız öğrencilerinin İngilizce yeni kelimeler öğrenme, İngilizce film, tv programları izleme ve şarkı dinleme aktivitelerini uygulama sıklığının erkek öğrencilerinkinden daha fazla olduğu saptanmıştır. İnternette İngilizce kullanımı etkinliğinin yapılma sıklığının ise 11. sınıf erkek öğrencilerinde daha fazla olduğu görülmüştür. İngilizce dersinde öğrenme stratejilerinin kullanımı ile ilgili bölümde de 11. sınıf kız öğrencilerinin strateji kullanma sıklığı 11. sınıf erkek öğrencilerinkinden daha yüksektir. 11. sınıf kız öğrencilerinin İngilizce öğrenimleri sırasında çeşitli stratejilerden daha fazla yararlandıkları sonucuna varılabilir. Ankette yer alan bölümlerin geneline bakıldığında 11. sınıf kız öğrencilerinin ortalama değerlerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. 11. sınıfa devam eden kız öğrencilerin İngilizce dersine olan ilgilerinin daha fazla olması, strateji kullanımından daha fazla yararlanmaları, yapılan benzer çalışmalarda da yer aldığı gibi kız öğrencilerin dil öğrenmede daha yetenekli olmaları gibi etkenlerin cinsiyete göre görüşlerde farklılığa neden olabileceği sonucu elde edilebilir.

Bu alt problemlerle ilgili benzer araştırmaların sonuçları aşağıda açıklanmıştır ve yapılan araştırmayı destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Öğrenen özerkliği ile ilgili yapılan benzer çalışmalarda öğrencilerin İngilizce dersi ile ilgili yöntembilimsel alanlarda (dersin içeriğini belirleme ve planlama, aktivite seçimi, materyal seçimi, öğrencilerin performanslarını değerlendirme vs.) daha çok öğretmenlerini sorumlu gördükleri; bununla birlikte İngilizce ile ilgili ders dışı

aktivitelerle ilgili bölümlerde sorumluluğu daha çok öğrencilerin üstlendiği görülmektedir. Yine bu çalışmalarda, öğretmenlerin de sınıf ortamında otoritelerini korumak adına dersle ilgili öğrencilere sorumluluk vermek istemedikleri, sorumlulukları kendilerinin üstlendiği ancak ders dışı aktivitelerin gerçekleştirilmesinde sorumluluğu öğrencilere yükledikleri ortaya konulmuştur. Ayrıca öğrencilerin İngilizce öğrenimini desteklemek amacıyla ders dışı etkinliklere çok zaman ayırmadıkları belirlenmiştir (Cotterall,1995; Littlewood,2000; Çoban,2002; Spratt, Humprey ve Chan,2002; Chan,2003; Koçak,2003; Yıldırım, 2005; Baylan,2007).

Öğrenme stratejilerinin kullanımı ile ilgili yapılan benzer araştırmalar sonucunda da kız öğrencilerin öğrenme stratejilerini erkek öğrencilere oranla daha fazla kullandıkları ve öğrenme stratejilerinin kullanımının öğrencilerin öğrenmelerini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir (Green and Oxford;1995, Gu and Johnson;1996, Goh and Kwah;1997; Dalkılıç, 2004; Özkal ve Çetingöz; 2006; Aydemir;2007).

Araştırmada elde edilen genel sonuç şudur: Anadolu Lisesi 9. ve 11. sınıf öğrencilerinin İngilizce dersi ile ilgili sorumlulukları üstlenmeye hazır oldukları görülmektedir. İngilizce dersi ile ilgili sorumluluk üstlenmede öğrencilerin yaşlarına göre bir değişime rastlanmamıştır, yüzde oranlarının birbirlerine yakın olduğu belirlenmiştir. Her iki kademenin de erkek öğrencilerinin kız öğrencilere göre sorumluluk üstlenmede daha istekli oldukları söylenebilir. Öğretmenler ise İngilizce öğretimi sırasında sorumlulukların büyük bölümünü kendileri üstlenmekte, öğrencilere dersle ilgili sorumluluk vermemeyi tercih etmektedirler. Anadolu Lisesi 9. ve 11. sınıf öğrencileri İngilizce dersi ile ilgili becerileri gerçekleştirme konusunda kendilerinin iyi olduklarını düşünmekte iken öğretmenler ise öğrencilerini becerileri gerçekleştirme konusunda orta seviyede olduklarını düşünmektedirler. İngilizce öğretmenlerinin öğrencileri ders dışında da İngilizce ile ilgilenmeleri amacıyla çeşitli etkinlikler gerçekleştirme konusunda sık sık teşvik etmekte oldukları görülmektedir. 9. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerinin ders dışında İngilizce ile ilgili etkinlikleri beklenen düzeyde yapmadıkları belirlenmiştir. Cinsiyete göre bakıldığında ise her iki kademedede de kız öğrencilerin ders dışında İngilizce ile ilgili etkinliklerle ilgilenme sıklıkları daha fazladır. İngilizce öğrenimi sırasında 9. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerinin strateji kullanımından yararlanma ortalamaları birbirlerine yakındır. Yine, 9. ve 11. sınıf kız

öğrencilerinin İngilizce öğrenme sürecinde çeşitli stratejilerden yararlanma sıklığı erkek öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmaya göre; Anadolu Lisesi 9. ve 11. sınıf öğrencilerinin İngilizce dersinde özerk öğrenmeyi tam olarak uygulayamadıkları ve öğrenmelerinden tam olarak sorumlu olmadıkları, aynı zamanda İngilizce öğretmenlerinin de öğrenen özerkliği kavramını derslerinde etkili bir biçimde kullanamadıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Öğrencilerin daha etkili bir İngilizce öğrenme sürecine sahip olabilmeleri için kendi öğrenmelerinde sorumluluk üstlenmelerine fırsat verilmelidir. Öğrenme stratejilerinin kullanımının İngilizce dersine katkı sağladığı yapılan çeşitli araştırmalar sonucunda tespit edilmiştir; öğrencilerin bireysel farklılıkları da dikkate alınarak öğrenme stratejilerinin öğretime ve öğrenciler tarafından kullanımına önem verilmelisinin gerekli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca, yabancı dil öğretimi alanında öğrenen özerkliğinin yer aldığı eğitim programlarının geliştirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Öneriler

Bu araştırmada elde edilen sonuçlardan yola çıkarak öğretmenlere, öğrencilere ve araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

Anadolu Lisesi İngilizce derslerinde öğretmenler öğrenen özerkliğini geliştirmek için dersin amaçlarını belirleme, ders içindeki aktiviteleri belirleme ve öğrenme sürecini değerlendirme gibi alanlarda sorumlulukların öğrencilerle paylaşılmasına fırsat verebilirler.

Anadolu Lisesi öğrencilerinin öğrenen özerkliğinin geliştirilebilmesi amacıyla özet, tablo çıkarma, öğrenilen kelimeleri cümle içinde kullanma, yapılan hataların nedenlerini bulma, İngilizce öğrenme sürecini değerlendirme gibi bilişötesi stratejilerini etkin bir biçimde kullanılması sağlanmalıdır.

İngilizce öğretmenleri için öğrenen özerkliğinin okullarda geliştirilmesi amacıyla yeni eğitim yaklaşımlarından (yapılandırmacı yaklaşım, aktif öğrenme, işbirlikli öğrenme vb.) nasıl yararlanabileceği ile ilgili hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenebilir.

Ders saatlerinin fazla olması öğrencileri daha fazla strateji geliştirmeye yönelttiği için Anadolu Liselerinin 10., 11. ve 12. sınıflarında İngilizce ders saatinin sayısı artırılabilir ve özellikle 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin hedeflerinin üniversite giriş sınavına kaymaları nedeniyle İngilizce dersine karşı düşen motivasyonlarını yükseltmek için farklı aktiviteler yapılabilir.

Üniversitelerin yabancı dil öğretmeni yetiştiren eğitim programlarında öğrenim gören öğrenciler; öğrenen özerkliğinin geliştirilmesinde yararlanılacak olan ders araç-gereçleri geliştirme, ders içi ve dışı etkinlik planlama, öğrenenlerin kendilerini değerlendirebilecekleri çeşitli ölçekler hazırlama gibi konularda bilgilendirilebilirler.

Araştırmacılar tarafından okulların çeşitli kademelerinde öğrenen özerkliği ile ilgili deneysel çalışmalar yapılabilir. Yapılan çalışmalarda ihtiyaç analizi, görüşme, ğrenci günlükleri, portfolyo kullanımı gibi yöntemlerle veriler toplanarak öğrencilerin öğrenme stratejilerinin kullanımı ve karar verme süreçleri ile ilgili daha geniş bilgilere ulaşılabilir.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, Ü. K. (2003). “*Etkili Öğrenme ve Öğretme*”, İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları, 5.Basım, Ekim

Açıkgöz, Ü. K. (2006). “*Aktif Öğrenme*”, İzmir: Kanyılmaz Matbaası, 8.baskı, Şubat

Aksu, S. (2005). “*Öğrenen Özerkliğine Dayalı Hizmet İçi Eğitim Programı İçin Bir Model Önerisi*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi: Ankara

Aydemir, Ö. (2007). “*İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin İngilizce Dersinde Kullandıkları Öğrenme Stratejileri ve Başarı-Başarısızlık Yüklemeleri*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi: Edirne

Bacanlı, H. (2005). “*Gelişim ve Öğrenme*”, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım,11.Baskı, Ekim.

Balçıkınlı, C. (2006). “*Gazi Üniversitesi Hazırlık Okulunda Aktiviteler Yoluyla Öğrenen Özerkliğini Arttırmak*” . Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi: Ankara

Baylan, S. (2007). “*University Students and Their Teachers Perceptions ind Expectations Of Learners Autonomy in EFL Prep. Classes*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi: İstanbul.

Benson, P. (2001). “*Teaching and researching autonomy in language learning*” London:Longman

Benson, P. (2006). “Autonomy in Language Teaching and Learning”, *Language Teaching* 40, 21–40.

Benson, B. and Voller, P. (1997). “*Introduction:Autonomy and Independence in Language Learning*”, *Autonomy and Independence in Language Learning* London: Longman.

Camirelli, G. (1997). “*Learner autonomy: The teacher Views*”, European Centre for Modern Languages of the Council of Europe Publishing, www.ecml.at/documents/pubCamirelliG_E.pdf, (20.08.2007), S: 4-81

Candy, P.C. (1991). “*Self-direction For Lifelong Learning*”, California: JosseBass

Chan, V. (2001). “Readiness for learner autonomy: what do our learners tell us?”, *Teaching in Higher Education*, 6 (4), 505-508.

Chan,V. (2003). “ Autonomous Language Leraning: the teacher’s perspectives”. *Teaching In Higher Education*, 8(1), 33-54.

Cotterall, S. (1995). “Readiness for Autonomy: Investigating Learner Beliefs”. *System*, 23 (2), 195-205.

Cotterall, S. (1999). “Key variables in language learning: what do learners believe about them?”. *System*, 27, 493-513

Çoban, Z. (2002). “*Attitudes Towards Learner Autonomy in Gazi University and Yıldız Teknik University*”. Paper presented at the International INGED Conference on Interchanges and Exchanges: Current Trends in ELT, Metu, Ankara

Dalkılıç, N.B. (2004). “*İngilizce Öğretmen Adayları Tarafından Kullanılan Öğrenme Stratejileri*”,Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,www.e-sosder / dergi/1004bekleyen.doc ISSN:1304-0278, Ekim C3 S.10, ss:38-47, 15.07.2008 tarihinde alınmıştır.

Demirel,Ö. (2008). “*Yabancı Dil Öğretimi*”, Ankara: Pegem Akademi, 4. Baskı, Mart

Demirel, Ö. ve Mirici İ. H. (2002). “Yabancı Dilde Öğrenen Özerkliği”. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156, 76-88.

Dictionary of Contemporary English (2003), England:Longman.

Duman, B. (2004). “Öğrenme-Öğretme Kuramları ve Süreç Temelli Öğretim”, Ankara: Anı Yayın.

Durmuş, A. (2006). “*EFL Instructors’ perceptions on Learner Autonomy At Anadolu University*”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi: Eskişehir.

Gagne, R. M.(1988) “Principles of Instructional Design”. Chicago ,pp. 133-141

Green, J. M ve Oxford, R.L (1995). “A Closer Look At Learner Strategies, L2 Proficiency And Gender”, *TESOL Quarterly* 29:2; 261-297.

Goh, C. ve Kwah P. F. (1997). “Chinese Esl Students Learning Strategies: A Look At Frequency, Proficiency And Gender”, *Hong Kong Journal of Applied Linguistics*, 2.1:24-53.

Gök, T. (2008). “Eğitim;Yabancı Dille Mi, Ana Dille Mi?”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:178 <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/178/.htm> (25.09.2008)

Gu, Y. ve Johnson R. (1996) “Vocabulary learing strategies and language learning outcomes”, *Language Learning*;46.4; 643-679

Günay, D. (2001). “Yabancı Dil Öğrenimi ve Güdülenme”, *Ana Dili, Dil ve Eğitim Dergisi*, Ankara Üniversitesi Tömer <zmir, Sayı: 22, ss.18-25

Güven, H. (2001). “Yurtdışında ilköğretim, Ortaöğretim ve Üniversitelerde Yabancı Dil Nasıl Öğretiliyor?”, *Ana Dili, Dil ve Eğitim Dergisi*, Tömer, Sayı: 22, 2001, ss. 40-45.

Güven, M. (2004). “Öğrenme Stilleri İle Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişki”, Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir

Hedge, T. (1993). “Key Concepts in ELT”, *ELT Journal* Vol.47/1, 92-93

Hiçyılmaz, A. (2006). “*Yabancı Dil Olarak İngilizce’yi Öğrenen Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencileriyle Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Kullandıkları Dil Öğrenme Stratejilerinin Karşılaştırılması*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi:İstanbul

İşeri, K.(1996). “*Dilin Kazanımı ve Yabancı Dil Öğretimi*”, [http:// host.nigde.edu.tr/kişeri/makaleler/dilinkazanımı.pdf](http://host.nigde.edu.tr/kişeri/makaleler/dilinkazanımı.pdf), s.4, 20.09.2008 tarihinde alınmıştır.

İşler,Y. (2005). “Learner Autonomy and Language Learning Portfolios: A Study On The Development of Reading and Vocabulary”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi: Bursa

Koçak, A. (2003). “*A Study on Learners’ Readiness For Autonomous Learning of English As A Foreign Language*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Ankara

Koyuncu, S. (2006). “*The Effect of The European Language Portfolio On Learner Autonomy For Young Learners*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi: Adana

Köse, N. (2006). “*Effects of portfolio implementation and assessment on critical reading and learner autonomy of ELT students*”. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi:Adana.

Kuzgun,Y. Ve Deryakulu, D (2004). “*Bireysel Farklılıklar ve Eğitime Yansımaları*” in Y. Kuzgun ve D. Deryakulu (eds.), *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Kuzgun, Y. (2004). “*Zeka ve Yetenekler*” in Y. Kuzgun ve D. Deryakulu (eds.), *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*, s: 46, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Little, D. (1990). “*Autonomy in Language Learning: Some Theoretical and Practical Considerations*” in I. Gathercole (Eds.), *Autonomy in Language Learning*, (pp.7-15). Great Britain: Bourne Press.

Little, D. (1991). “*Learner Autonomy: Definitions, Issues and Problems.*” Authentic Ltd.: Dublin

Little, D., Dam,L. and Trimmer,J. (2000). “*Focus on Learning Rather Than Teaching: Why and How?*”papers from the International Association of Teachers of English as a Foreign Language Conference on Learner Independence,1998,Dublin:Trinity College

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, *Orta Öğretim Kurumları Genel Liseler 9. Sınıf İngilizce Dersi Öğretim Programı* (2007) Ankara: MEB Yayınları

Matsuura,H. (2007). “ Intelligibility and Individual Learner Differences in The Content”, *System* 35, ss 293-304.

Norris-Holt, J. (2001). “Motivation as a Contributing Factor in Second Language Acquisition”, *The Internet TESL Journal*, Vol. VII, No. 6, June 2001 (<http://iteslj.org/Articles/Norris-Motivation.html> adresinden 08.07.2007 tarihinde alınmıştır.

Nunan, D. (1995). “Closing the gap between learnin and instraction.” *TESOL Quaerterly*, 29 (1), 133-158.

Nunan, D. (1996). “Towards autonomous learning: some theoretical, empirical and practical issues.” In R. Pemberton et al. (Eds), *Taking Control: Autonomy in Language Learning*. pp. 14-15. Hong Kong: Hong Kong University Press

O’Malley, J.M. and Chamot, A. V. (1990). “*Learning Strategies in Second Language Acqusition*”. London: Macmillan.

Oxford, R. L. (1990). *“Language Learning Strategies. What Every Teacher Should Know”*. New York: Newbury House Publishers

Önal, M. (2000). “*Yabancı Dil Hususunda Felsefî Bir Yaklaşım*”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:146 (<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/146/.htm> adresinden 10.10.2008 tarihinde alınmıştır.

Özdere, M. (2005). *“State-Supported Provincial University English Language Instructors’ Attitudes Towards Learner Autonomy”*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi: Ankara.

Özkal, N. ve Çetingöz, D. (2006). “Akademik Başarı, Cinsiyet, Tutum ve Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Ankara: Pegem Yayıncılık, Sayı:46, Bahar, ss. 259-275.

Özyurt, B.Ö. (2004). “*Cinsiyet*” in Y. Kuzgun ve D.Deryakulu (eds.), *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*, ss:315-337, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Pişkin, M. (2004). “*İçedönük ve Dışadönük Kişilik Yapısı* ” in Y. Kuzgun ve D. Deryakulu (eds.), *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*, ss:199-238, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Reinders, H.W. (2000). “*Do It Yourself? A Learner’s Perspective on Learner Autonomy and Self-Access Language Learning in An English Proficiency Program.*” Unpublished M.A. thesis submitted to Groningen University. www.hoyo.nl, 16.08.2008 tarihinde alınmıştır.

Sabancı, S. (2007). “*EFL Teachers’ Views on The Learner Autonomy At Primary and Secondary State Schools in Eskişehir*” , Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi: Eskişehir.

Sancar, I. (2001). “*Learner Autonomy: A Profile of Teacher Trainees in Pre-Service Teacher Education*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi: Bursa.

Senemoğlu, N. (2005). “*Kuramdan Uygulamaya Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*”, Ankara: Gazi Kitabevi, 12. baskı

Sert, N. (2007). “*Öğrenen Özerkliğine İlişkin Bir Ön Çalışma*”, İlköğretim Online 6(1), 180-196, (<http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 30.07.2007 tarihinde alınmıştır.)

Sheerin, S. (1997). “An exploration of the relationship between self-access and independent learning” in Benson, P. and Voller, P. (eds) *Autonomy and Independence in Language Learning*, London: Longman (pp:54-65)

Spratt, M; Humphreys, G. and Chan, V. (2002). “Autonomy and Motivation: Which Comes First?” , *Language Teaching Research* 6 (3) ,pp. 245–266.

Tayar, A. B. (2003). “*A Survey on Learner Autonomy and Motivation in ESP in a Turkish Context*.” Unpublished Master’s thesis, Uludağ University: Bursa.

Thanasoulas, D. (2001). “What is learner Autonomy and How Can It Be Fostered?”, *The Internet TESL Journal*, Vol.VI, No.11, November 2000 <http://iteslj.org/Articles/Thanasoulas-Autonomy.html> adresinden 04.07.2007 tarihinde alınmıştır.

Tudor, I. (1993). “Teacher roles in the learner-centered classroom”. *ELT Journal*, 47 (1), 23-24.

Voller, P. (1997). “*Does the teacher have a role in autonomous language learning?*” in Benson, B. and Voller, P (Edt.), *Autonomy and Independence in Language Learning*, London: Longman.

Vural, B.(2004) “*Eğitim-Öğretimde Planlama-Ölçme ve Stratejiler*”, İstanbul: Hayat Yayın

Wenden, A. (1998). “*Learner Strategies for Learner Autonomy.*” Great Britain: Prentice Hall

White, C. (1995). “Autonomy and Strategy Use in Distance Foreign Language Learning: Research Findings.”, *System*, 23 (2), 207-221.

Yang, N.D (1998) “Expoloring a new role for teachers: promoting learner autonomy.”, *System* 26, 127-135.

Yıldırım, Ö. (2005). “*ELT Students’ Perceptions and Behaviours related To Learner Autonomy As Learners and Future Teachers*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi: Eskişehir

Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul.aspx> adresinden 08.08.2007 tarihinde alınmıştır.

<http://iolp.aof.edu.tr/genel> adresinden 05.08.2007 tarihinde alınmıştır.

<http://iolp.aof.edu.tr/genel/sub03.htm> adresinden 05.07.2007 tarihinde alınmıştır.

EKLER

Ek 1.

ÖĞRETMEN ANKETİ

BÖLÜM II

Bu bölümde İngilizce dersi ile ilgili bazı sorumluluklar verilmiştir. Lütfen ifadeleri dikkatle okuyarak her bir sorumluluğun kime ait olduğunu “**Benim**” veya “**Öğrencinin**” yanındaki uygun seçeneklere (**×**) işareti koyarak belirtiniz. Lütfen her soruda yalnızca 1 işaretleme yapınız.

SORUMLULUKLAR	BENİM	ÖĞRENCİNİN
1) Öğrencilerin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini arttırmak		
2) İngilizce öğreniminde öğrencilerin zayıf ve güçlü yönlerini tespit etmek		
3) İngilizce dersinin amaçlarına karar vermek		
4) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenileceğine karar vermek		
5) İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek		
6) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermek		
7) İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek		
8) Öğrencilerin öğrenme performansını değerlendirmek		
9) Öğrencilerin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar vermek		
10) Öğrencilerin İngilizce dersinde gelişme kaydetmesini sağlamak		
11) Öğrencilerin ders dışında da İngilizce’de gelişim kaydetmesini sağlamak		

BÖLÜM III

Bu bölümde İngilizce dersi ile ilgili bazı beceriler verilmiştir. Lütfen ifadeleri dikkatle okuyup aşağıdaki soru ışığında size en uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyarak düşüncelerinizi belirtiniz.

Öğrencilerinizin aşağıda verilen becerileri kullanmada ne kadar iyi olduğunu düşünüyorsunuz?

	Çok iyi (5)	İyi (4)	Orta (3)	Zayıf (2)	Çok zayıf (1)
1) Ders içi aktivite seçiminde					
2) Ders dışı aktivite seçiminde					
3) İngilizce ders amaçlarını belirlemede					
4) Ders dışındaki öğrenme amaçlarını belirlemede					
5) İngilizce dersinde kullanılacak materyal seçiminde					
6) Ders dışında öğrenmeyi sağlayacak materyal seçiminde					
7) Kendi öğrenmelerini değerlendirmede					
8) İngilizcedeki zayıf ve güçlü yönlerini tespit etmede					
9) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğreneceklerine karar vermede					
10) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermede					

Ek 2.

ÖĞRENCİ ANKETİ

BÖLÜM II

Bu bölümde İngilizce dersi ile ilgili bazı sorumluluklar verilmiştir. Lütfen ifadeleri dikkatle okuyarak her bir sorumluluğun kime ait olduğunu “**Benim**” veya “**Öğretmenin**” yanındaki uygun seçeneklere (**×**) işareti koyarak belirtiniz. Lütfen her soruda yalnızca 1 işaretleme yapınız.

SORUMLULUKLAR	BENİM	ÖĞRETMENİN
1) Öğrencinin İngilizce öğrenmeye olan ilgisini arttırmak		
2) İngilizce öğreniminde öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerini tespit etmek		
3) İngilizce dersinin amaçlarına karar vermek		
4) Bir sonraki İngilizce dersinde ne öğrenileceğine karar vermek		
5) İngilizce dersinde kullanılacak aktiviteleri seçmek		
6) Her aktivitenin ne kadar sürede tamamlanacağına karar vermek		
7) İngilizce dersinde kullanılacak materyalleri seçmek		
8) Öğrencinin öğrenme performansını değerlendirmek		
9) Öğrencinin ders dışında İngilizce ile ilgili ne öğreneceklerine karar vermek		
10) Öğrencinin İngilizce dersinde gelişme kaydetmesini sağlamak		
11) Öğrencinin ders dışında da İngilizce’de gelişim kaydetmesini sağlamak		

BÖLÜM IV

Bu bölümde ders dışında İngilizce öğrenmeye yönelik etkinlikleri içeren bir dizi cümle verilmiştir. Lütfen her bir etkinliği hangi sıklıkta yaptığınızı size en uygun gelen seçeneğe (×) işareti koyarak belirtiniz

	Her zaman 5	Sık Sık 4	Bazen 3	Nadiren 2	Asla 1
1) Zorunlu olmayan ödevleri yaparım.					
2) İngilizce yeni kelimeler öğrenmeye çalışırım.					
3) İnternet’te İngilizcemi kullanırım (sohbet,araştırma vs.) .					
4) İngilizce film ya da TV programları seyredirim.					
5) İngilizce yazılı materyaller (magazin,kitap,gazete gibi) okurum.					
6) Arkadaşlarımla İngilizce pratik yaparım.					
7) İngilizce günlük tutarım.					
8)Fırsat buldukça yabancılarla İngilizce konuşurum.					
9) İngilizce şarkı dinlerim.					

Ek 3. Araştırma Uygulamalarına İlişkin Valilik İzin Yazısı

**T.C.
EDİRNE VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : B.08.4.MEM.4.22.00.04.510/(18)- 531
Konu : Anket çalışması.

08 OCAK 2008

VALİLİK MAKAMINA

İlimiz Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı 1068213107 no'lu Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Simla ERBİL' in 2007-2008 öğretim yılı ikinci yarıyıl döneminde 23/05/2008 tarihine kadar ekli listede belirtilen İlimiz Merkez ve İlçelerindeki 18 ortaöğretim okulu gönüllü İngilizce öğretmenlerine ve 9. sınıf, 11. sınıf öğrencilerine yönelik "Ortaöğretim İngilizce Dersinde Öğrencilerin ve Öğretmenlerin Öğrenen Özerkliği ile ilgili Görüşleri" konulu yüksek lisans tez çalışmasını uygulama isteği ile ilgili 25/12/2007 tarih ve 270-1325 sayılı yazısı ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

İlimiz Merkez ve İlçelerindeki ekli listede belirtilen 18 ortaöğretim okulları gönüllü İngilizce öğretmenlerine ve 9. sınıf, 11. sınıf öğrencilerine yönelik ekte sunulan anket formlarına göre eğitim ve öğretimi aksatmadan Okul **Müdürlerinin sorumluluğunda** söz konusu anket çalışmasının yapılabilmesi için gerekli iznin verilmesini arz ederim.

Hulusi BEŞİROĞLU
Milli Eğitim Müdürü

EKİ:Öğrenen Özerkliği Öğretmen Anket Örneği (3 sayfa)
-Öğrenen Özerkliği Öğrenci Anket Örneği (3 sayfa)

OLUR
.../01/2008

Cengizhan AKSOY
Vali a.
Vali Yardımcısı

Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Vilayet Binası Kat:3 22020 EDİRNE.
Bilgi için: Eğitim-Öğretim Bölümü
Telefon: (0 284) 225 16 32
Faks : (0 284) 225 49 08
E-posta: edirnemem@meb.gov.tr
Eletronik Ağ: http://edirne.meb.gov.tr

